

S I N T E Z A

obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)

la proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative
(revizuirea cadrului normativ privind nediscriminarea și asigurarea egalității)

Participanții la analizare (expertizare)/consultare publică	Nr.	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandări)	Argumentarea autorului proiectului
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	1.	În contextul modificării noțiunii „discriminare” din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și conform modificărilor propuse la pct. 3, art. IV din proiect, nu este clar dacă textul „ stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse” se exclude, reieșind din modificările propuse la punctul menționat. Se propune de exclus pct. 8 și 9 din art. IV al proiectului, reieșind din faptul că dublează prevederea de la pct. 1 al aceluiași articol.	<p>Se acceptă</p> <p>Noțiunea de discriminare va avea următorul cuprins:</p> <p>„discriminare - orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți, interese legitime și beneficii a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile protejate reale sau presupuse, stipulate de prezenta lege, în afară de cazul în care aceasta se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a celui scop sunt proporționale, adecvate și necesare.”.</p> <p>Punctele 8 și 9 din art. IV al proiectului de lege au fost excluse.</p>
Ministerul Educației și Cercetării	2.	Ministerul Educației și Cercetării în limita competențelor sale funcționale recomandă completarea textului enunțat în punctul 7, art. 9 a lin.(2 ¹) anume: -la lit.b) după cuvintele „materialelor didactice” se completează cu cuvintele „, curriculumului, programelor de formare continuă”, -la lit.c) cuvintele „și instruirea” se substituie cu cuvintele „profesională a”, iar după cuvântul „didactice” se completează cu cuvintele „și de conducere”.	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 9 alin. (2¹) din Legea nr. 121/2012 va avea următorul cuprins:</p> <p>„(2¹) Instituțiile de învățământ asigură respectarea principiului nediscriminării:</p> <p>a) prin asigurarea accesibilității educației;</p> <p>b) la elaborarea materialelor didactice, curriculumului, programelor de formare continuă și programelor de studii;</p> <p>c) prin formarea profesională a cadrelor didactice și de conducere privind aplicarea metodelor și mijloacelor de prevenire a actelor</p>

<p>Ministerul Afacerilor Interne</p>	<p>3.</p>	<p>La art. II, pct.2, se propune revizuirea sintagmei „comportament nedorit” din ipoteza art.70¹ al Codului contravențional, deoarece aceasta are un sens interpretabil și va genera dificultăți în procesul de calificare a contravenției.</p>	<p>de discriminare și de sesizare a autorităților competente; d) prin includerea în regulamentele interne a prevederilor privind interzicerea discriminării și asigurarea egalității.”.</p>
<p>Se acceptă</p> <p>Art. 70² din Codul contravențional va avea următorul cuprins: „Articolul. 70². Hărțuirea Hărțuirea, adică manifestarea unui comportament fizic, verbal sau nonverbal care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, având drept scop sau efect lezarea demnității unei persoane pe baza criteriilor de rasă, culoare, naționalitate, origine națională și etnică, origine și statut social, limbă, religie sau convingeri, sex, identitate de gen, vîrstă, dizabilitate, statut HIV, stare de sănătate, opinii politice sau orice alte opinii, avere, naștere, orientare sexuală, statut matrimonial sau orice alt criteriu se sancționează cu amendă de la 78 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 150 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a deține anumite funcții sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.”</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 71² din Codul contravențional va avea următorul cuprins: „Articolul 71². Împiedicarea activității Consiliului pentru egalitate Împiedicarea activității Consiliului pentru egalitate cu scopul de a influența deciziile acestuia, neprezentarea în termenul prevăzut</p>	<p>La art. II, pct.2, se propune revizuirea sintagmei „comportament nedorit” din ipoteza art.70¹ al Codului contravențional, deoarece aceasta are un sens interpretabil și va genera dificultăți în procesul de calificare a contravenției.</p>	<p>de discriminare și de sesizare a autorităților competente; d) prin includerea în regulamentele interne a prevederilor privind interzicerea discriminării și asigurarea egalității.”.</p>
<p>4.</p>	<p>4.</p>	<p>La art. 71² al Codului contravențional, considerăm oportun excluderea răspunderii contravenționale pentru neexecutarea recomandărilor Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurării egalității, or, în condițiile stabilirii competenței Consiliului de a emite prescripții, recomandările nu au o prescriere imperativă. În susținerea celor menționate invocăm și precedentul judiciar conform căruia instanțele judecătorești au susținut</p>	<p>de discriminare și de sesizare a autorităților competente; d) prin includerea în regulamentele interne a prevederilor privind interzicerea discriminării și asigurarea egalității.”.</p>

	<p>argumentele reprezentantului Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurării egalității cu referire la caracterul consultativ al recomandărilor Consiliului (cauza civilă nr. 12-3-11395-21022018 Ministerul Apărării vs Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurării egalității privind anularea actului administrativ).</p>	<p>de lege a informațiilor relevante solicitate pentru examinarea plîngerilor sau în procesul de monitorizare, ignorarea intenționată și neexecutarea prescripțiilor consiliului și obligațiilor asumate prin acordurile de consiliere, împiedicarea sub orice altă formă a activității acestuia</p> <p>se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 45 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.</p>
<p>5.</p>	<p>La fel, considerăm oportun completarea art. 15 din Legea nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității, cu un nou alineat care va stabili calea de atac și caracterul executoriu al deciziilor Consiliului.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Modul de contestare a deciziilor Consiliului este prevăzut la pct. 65 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, adoptat prin Legea nr. 298/2012.</p>
<p>6.</p>	<p>La art. IV, pct. 5, cuvintele „la final” se vor exclude, aceste fiind inutile, deoarece completarea unui text sau alineat, fără a specifica ordinea în care se inserează cuvintele, semnifică, conform regulilor generale de tehnică legislativă, completarea textului la sfârșitul acestuia.</p> <p>La art. V, pct. 3, alin. 41) se propune excluderea cuvântului „calendaristice” din redacția pct. 57 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurării egalității, aprobat prin Legea nr. 298/2012, precum și prevederilor cu referire la interpretarea în defavoarea reclamatului dacă nu au fost prezentate informațiile solicitate de Consiliu. Or, potrivit art. 25 din Codul administrativ, autoritățile publice competente trebuie să își exercite atribuțiile legale în mod imparțial, indiferent de propriile convingeri sau interesele persoanelor care le reprezintă.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Modificarea sugerată a fost inclusă în proiect.</p>
<p>7.</p>		<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 57 va avea următorul cuprins: „57. Cu cel puțin 15 zile înainte de data audierii, copia notei de autosesizare sau copia plîngerii și materialele care o însoțesc se expediază reclamatului. Reclamatul este obligat, în termen de 10 zile de la recepționarea plîngerii, să prezinte opinia și probele care ar dovedea că fapta invocată în plîngere sau nota de autosesizare nu constituie discriminare și informațiile solicitate în legătură cu faptele care formează obiectul plîngerii. Neprezentarea nejustificată a informațiilor solicitate de Consiliu se sancționează conform legislației.”</p>

	8.	<p>Suplimentar, se propune ajustarea pct. 58 din același Regulament, la prevederile art.45 și 46 (reprezentarea în cadrul procedurii administrative) din Codul administrativ, reieșind din faptul că Consiliul va deveni o autoritate publică autonomă, activitatea administrativă a căreia va fi ghidată de prevederile Codului administrativ, care limitează aplicarea normelor legislative speciale derogatorii de la prevederile acestuia (art. 2 alin. (2) din CA).</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Pct. 58 va avea următorul cuprins: „58. În procesul de examinare a plîngerii părțile au dreptul să fie asistate de un avocat sau avocat stagiar și reprezentate în condițiile art. 46 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.”</p> <p>Activitatea de examinare a plîngerilor de către Consiliu reprezintă o procedură <i>cvasi judiciară</i>.</p>
	9.	<p>Totodată, se recomandă redactarea textului proiectului, din punct de vedere gramatical, ortografic și stilistic, cu înlăturarea erorilor admise, precum și utilizarea uniformă a literelor cu diacritice (spre exemplu, în proiectul hotărârii Guvernului, este utilizată litera „ă”, în mijlocul cuvântului, conform regulile generale, iar în proiectul de Lege, este utilizată litera „î”).</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Textul a fost redactat.</p>
<p>Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității</p>	10.	<p>Consiliul solicită completarea art. 25 din Legea 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995, cu următorul cuprins: „litera k) Consiliul pentru egalitate”.</p> <p>Consiliul a argumentat anterior necesitatea de a modifica cadrul normativ aferent controlului de constituționalitate, deoarece Consiliul este o entitate care ar putea aduce plus-valoare procesului de perfecționare a legislației prin sesizarea înaltei Curți și stoparea aplicabilității actelor normative ce conțin prevederi discriminatorii.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Cercul de subiecți abilitați cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională este stabilit de art. 25 din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională, acest drept aparține, inclusiv, Avocatul Poporului și Avocatului Poporului pentru drepturile copilului. De asemenea, în temeiul Hotărârii Curții Constituționale nr. 2/2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), Curtea a statuat că: „În sensul articolului 135 alineatul (1) lit. a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție: - în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe</p>

rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza; [...]"

Având în vedere prevederile menționate mai sus, considerăm că lista de subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale este suficient de larg încât să acopere prin sesizările depuse, inclusiv, aspectul de egalitate în fața legii.

Nu în ultimul rând cea mai eficientă modalitate de perfecționare a legislației o constituie propunerile de lege ferenda și avizele depuse la autoritățile cu drept de sesizare, drept de care Consiliul dispune în toată plenitudinea sa.

Referitor la argumentul înaintat de autorul propunerii privind existența multor legi care conțin reglementări discriminatorii care trebuie eliminate din sistemul juridic, menționăm că o astfel de obiecție nu este argumentată, or din jurisprudența Curții Constituționale nu reiese acest fapt.

Mai mult, un subiect cu drept de sesizare a Curții Constituționale este Avocatul Poporului a cărui mandat ține de protecția drepturilor omului, inclusiv împotriva discriminării. Până în prezent nu au fost

		<p>constatate multe cauze cu elemente discriminatorii care au format obiectul sesizării Curții Constituționale.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Modificările aduse la Codul contravențional au fost ajustate.</p>
<p>11.</p>	<p>Consiliul ține să atragă atenția asupra faptului că la 21 aprilie 2022 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat modificările la Codul contravențional și Codul penal care au drept scop combaterea crimelor motivate de ură. Astfel, a fost introdus în Codul contravențional un articol nou și anume „70¹ Instigare la discriminare” care a fost dat în competența Ministerului Afacerilor Interne. Drept urmare, pentru a nu crea confuzii și în vederea respectării prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, Consiliul recomandă modificarea numerelor articolelor propuse pentru a fi completat Codul contravențional, la art. II din proiectul de lege din „70¹ și respectiv 70²” în „70² și respectiv 70³”.</p>	<p>În contextul modificării Codului Contravențional, Consiliul solicită completarea art. 423⁵ din Cod cu prevederi ce țin de atribuirea competenței de a examina contravențiile stipulate la art. 54², 65¹, 70², 70³, 71¹, 71². Acest fapt va consolida mandatul Consiliului pe domeniul combaterii discriminării prin atribuirea competenței de a sancționa faptele discriminatorii, competență similară instituției de egalitate din România – Consiliul Național de Combatere a Discriminării.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>În partea ce ține de alte fapte discriminatorii competența de sancționare contravențională aparține instanței de judecată, pentru a se oferi garanții unui proces contravențional echitabil, reieșind din condițiile și criteriile de numire a membrilor Consiliului.</p>
<p>13.</p>	<p>În ceea ce privește modificările propuse la art. 71² Cod contravențional, Consiliul, suplimentar, propune completarea după cuvintele „recomandărilor date de Consiliu” cu sintagma „neexecutarea obligațiilor asumate prin acordurile de conciliere”. Această concretizare este necesară pentru a stabili obligativitatea respectării acordurilor de conciliere asumate de părți și sancționarea părții care cu rea-credință tergiversează implementarea acordului în vederea expirării termenului de prescripție pentru a fi aplicată răspunderea contravențională.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 71² din Codul contravențional va avea următorul cuprins: „Articolul 71². Împiedicarea activității Consiliului pentru egalitate Împiedicarea activității Consiliului pentru egalitate cu scopul de a influența deciziile acestuia, neprezentarea în termenul prevăzut de lege a informațiilor relevante solicitate pentru examinarea plîngerilor sau în procesul de monitorizare, ignorarea intenționată și neexecutarea prescripțiilor consiliului și obligațiilor asumate prin acordurile de</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 71² din Codul contravențional va avea următorul cuprins: „Articolul 71². Împiedicarea activității Consiliului pentru egalitate Împiedicarea activității Consiliului pentru egalitate cu scopul de a influența deciziile acestuia, neprezentarea în termenul prevăzut de lege a informațiilor relevante solicitate pentru examinarea plîngerilor sau în procesul de monitorizare, ignorarea intenționată și neexecutarea prescripțiilor consiliului și obligațiilor asumate prin acordurile de</p>

			<p>consiliere, împiedicarea sub orice altă formă a activității acestuia</p> <p>se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 45 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.</p>
	14.	<p>În legătură cu definirea contravenției de „instigare la discriminare” la art. 70¹ Cod contravențional, precum și din considerentul că aceasta este atribuită după competență Ministerului Afacerilor Interne, Consiliul propune completarea Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, art. 2, cu noțiunea de „ordin de a discrimina – manifestare de voință prin care se ordonă, se încurajează, se stimulează o persoană sau un grup de persoane să discrimineze o altă persoană sau grup de persoane în baza unui criteriu protejat”. Motivația introducerii acestei noțiuni ține de definirea noțiunii de „ordin de a discrimina” menționat în Directivele europene privind nediscriminarea. Deși o noțiune expresă nu este în aceste izvoare de drept, putem deduce noțiunea prin aplicarea jurisprudenței instanțelor în această materie. Totodată este necesar a fi completat și Codul contravențional cu o nouă componentă de contravenție și anume „ordinul de a discrimina” care să fie atribuit în competență Consiliului pentru a fi examinat. Necesitatea completării Codului contravențional ține de aplicabilitatea eficientă a prevederilor legale, precum și de necesitatea de a sancționa în mod corespunzător comportamentele interzise.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Considerăm că noțiunea „instigare la discriminare” este suficientă și acoperă noțiunea propusă „ordin de a discrimina”. Menționăm și faptul că legea definește anumiți termeni atunci când aceștia nu sunt clari ori au o altă semnificație decât cea de bază. Nu în ultimul rând, pe parcursul textului legii noțiunea de „ordin de a discrimina” nu este utilizată, de aceea definirea acesteia decade.</p>
	15.	<p>La art. 1 alin. (1) din Legea 121/2012 se propune completarea criteriilor protejate. Totodată, în procesul de redactare s-au omis unele nuanțe foarte importante și în acest sens Consiliul solicită substituirea sintagmei „opinii politice sau orice alte opinii” cu sintagma „opinii, apartenență politică”.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 1 alin. (1) din Legea nr. 121/2012 va avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare,</p>

			<p>naționalitate, origine etnică, socială, națională și statut social, limbă, religie sau convingeri, sex, identitate de gen, orientare sexuală, vîrstă, statut matrimonial, dizabilitate, stare de sănătate și statut HIV, opinii, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu.”</p>
	<p>16.</p>	<p>Tot la capitolul criterii protejate, Consiliul recomandă excluderea cuvîntului „similar” din finalul frazei. Acest lucru este în concordanță cu prevederile art.14 CEDO precum și art. 2 din Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale și Pactul internațional privind drepturile sociale și politice care utilizează o listă deschisă de criterii ce se finisează cu sintagma „orice alt criteriu” sau „orice altă situație”.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 1 alin. (1) din Legea nr. 121/2012 va avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, socială, națională și statut social, limbă, religie sau convingeri, sex, identitate de gen, orientare sexuală, vîrstă, statut matrimonial, dizabilitate, stare de sănătate și statut HIV, opinii, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu.”</p>
	<p>17.</p>	<p>Formularea folosită în art. 1 alin. (2) din Legea cu privire la asigurarea egalității precum că prevederile acesteia nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere „familiei care se întemeiază pe căsătoria liber consimțită dintre bărbat și femeie” ridică o serie de probleme. Una dintre care este legată de folosirea cuvîntului „familie”. Având în vedere că intenția legiuitorului a fost, evident, aceea de a exclude căsătoriile între persoane heterosexuale² (textul conține referiri explicite în acest sens), atunci ar fi trebuit folosit acel termen, și nu termenul „familie”. Folosirea noțiunii de familie pare să sugereze că alte domenii corelate, de exemplu, exercitarea autorității parentale, custodia copiilor, aspecte legate de filiație, de asemenea, excluse de la aplicarea principiului nediscriminării. Drept urmare, Consiliul recomandă expunerea lui în următoarea redacție: „(2) Prevederile prezentei legi nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 1 alin. (2) litera a) din Legea nr. 121/2012 va avea următorul cuprins:</p> <p>„a) căsătoriei liber consimțite dintre bărbat și femeie”.</p>

		<p>aducând atingere căsătoriei liber consimțite dintre bărbat și femeie.”</p>	
	18.	<p>La art. 4 din Legea nr. 121/2012 Consiliul solicită excluderea propunerii de modificare a literei a). Totodată, Consiliul recomandă revederea posibilității de a abroga art. 176 Cod penal, pe motiv că este practic inaplicabil. Cele mai multe cazuri de discriminare se examinează la Consiliu și în instanță, iar din cauza complexității întrunirii elementelor infracțiunii descrise la art. 176 Cod penal, el devine complicat de invocat precum și de demonstrat, ceea ce îl face inutil în raport cu victima discriminării.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Oportunitatea de abrogare a art. 176 din Codul penal urmează a fi analizată după efectuarea unui studiu cu privire la incidența acestui articol în practica judiciară. În cadrul Ministerului Justiției a fost constituit un grup de lucru pentru modificarea Codul penal, fapt pentru care în cadrul acestuia se va analiza această propunere.</p>
	19.	<p>La art. 5 lit. b) din Legea nr. 121/2012 Consiliul propune excluderea sintagmei „medierea prin” deoarece instanța contribuie la soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor apărute între părțile care s-au adresat la Consiliu, dar fără a aplica procedura medierii descrisă în Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Propunerea de excludere a procedurii de mediere în soluționarea unui caz de discriminare nu este argumentată suficient. Or, medierea constituie o alternativă de soluționare a litigiilor apărute între părți. Legea nr. 121/2012 nu trebuie să interzică părților unui conflict să apeleze la un mediator pentru soluționarea cauzei la care a fost sesizat Consiliul.</p>
	20.	<p>La art. 11 Consiliul recomandă excluderea propunerii de modificare a alineatului (11) deoarece membrii nu sunt permanenți, ei desfășoară și alte activități lucrative și obligarea lor de a veni 16 ore săptămânal la Consiliu ar afecta independența acestora. Astfel, propunerea de modificare a alin. (11) din art. 11 a Legii nr. 121/2012 urmează a fi exclusă.</p> <p>La art. 11 alin (12) din Legea nr. 121/2012 Consiliul propune după cuvintele „pentru fiecare ședință” completarea cu cuvintele „și activitate de instruire”. Aceste modificări sunt necesare pentru a remunera activitatea membrilor nepermanenți în realizarea atribuției prevăzute de art. 12 alin. (1) lit. g) a Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității. Activități de instruire desfășurate de Consiliu sunt prevăzute în diferite programe de politici (PNADO, Programul privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova,</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Propunerea de a modifica art. 11 alin. (11) din Legea nr. 121/2012 a fost inclusă la recomandarea Consiliului Europei în urma evaluării celor două legi de care consiliul se conduce în activitatea sa. Având în vedere că membrii consiliului nu sunt permanenți, aceștia trebuie să-și exercite atribuțiile cu responsabilitate.</p> <p>În ceea ce privește modificarea Legii nr. 80/2010 menționăm că constituirea unui cabinet care îl va asista pe Președintele Consiliului, din efectivul personalului deja încadrat în funcție va afecta capacitatea Consiliului de a desfășura activitățile pentru care a fost constituit, iar majorarea personalului consiliului se propune</p>

	<p>Programul de combatere a traficului de ființe umane în Republica Moldova, Programul național de susținere a populației de etnie romă în Republica Moldova, etc.) Mandatul vast al Consiliului în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și promovării oportunităților egale determină necesitatea instituirii unui cabinet al președintelui Consiliului. Astfel, propunem completarea a art. 11 cu alineatul (12¹) cu următorul conținut:</p> <p>„(12¹) În activitatea sa, Președintele poate fi asistat de personal încadrat în propriul cabinet, conform prevederilor Legii nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică.” La art. 12 lit. k) din Legea nr. 121/2012 Consiliul propune substituirea sintagmei „constată” cu sintagma „examinează”. Această propunere vine urmare a propunerilor de modificare a Codului contravențional și de investire a Consiliului cu competența de examinare a contravențiilor atribuite conform competenței.</p>	<p>pentru a asigura realizarea mandatului consiliului.</p> <p>Modificarea art. 11 lin. (12) trebuie însoțită de suma cheltuielilor financiare necesare implementării acestei prevederi.</p>
<p>21.</p>	<p>La art. 12 lit. k) din Legea nr. 121/2012 Consiliul propune substituirea sintagmei „constată” cu sintagma „examinează”. Această propunere vine urmare a propunerilor de modificare a Codului contravențional și de investire a Consiliului cu competența de examinare a contravențiilor atribuite conform competenței.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 12 din tabel.</p>
<p>22.</p>	<p>O altă recomandare a Consiliului ține de delimitarea clară a atribuțiilor membrilor Consiliului și în acest sens, Consiliul propune la art. 13 alin. (1) al Legii nr. 121/2012 în redacția legii de modificare, de substituit cuvintele „Consiliu din oficiu” cu cuvintele „membrii Consiliului”, dat fiind faptul că în conformitate cu pct. 15 din Regulamentul de activitate a Consiliului, adoptat prin Legea nr. 298/2012, în atribuțiile membrilor Consiliului este pusă sesizarea despre existența faptei de discriminare.</p> <p>Tot la propunerea de modificare a art. 13 la alin. (3) Consiliul propune excluderea sintagmei „sau trebuia” deoarece creează situații care nu pot fi demonstrate factual și pun eventuala victimă a discriminării în imposibilitatea de a institui prezumția discriminării.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 13 alin. (4) va avea următorul cuprins:</p> <p>„(4) Depunerea plîngerii în adresa Consiliului nu constituie o procedură prealabilă obligatorie pentru adresarea în instanța de judecată. Examinarea concomitentă de către Consiliu și instanța de judecată a unui litigiu între aceleași părți, cu privire la același obiect și pe aceleași temeuri are drept efect încetarea procedurii de examinare a plîngerii de către Consiliu.”.</p> <p>Modificarea propusă la alin. (1) art. 13 referitoare la sesizarea din oficiu a consiliului nu considerăm că va corespunde cu art. 11</p>

<p>alin. (1) în versiunea propusă de proiect, dacă acest lucru va fi pus doar în sarcina membrilor nepermanenți ai consiliului.</p> <p>În partea ce ține de începutul curgerii termenului de prescripție pentru depunerea unei plângeri, considerăm că textul „a aflat sau trebuia să cunoască” dă petiționarului alternativa în justificarea momentului depunerii plângerii. Mai mult legislația utilizează aceleași sintagme în determinarea curgerii termenului de prescripție. A se vedea art. 395 alin. (1) din Codul civil.</p> <p>Prin urmare art. 13 alin. (3) va avea următorul cuprins:</p> <p><i>„(3) Plângerea poate fi depusă la Consiliu în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care a aflat sau trebuia să cunoască despre săvârșirea ei. În cazul unei fapte continue sau prelungite termenul curge de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni.”</i></p>	<p>Consiliul solicită completarea la început alin. (4) art. 13 al Legii nr. 121/2012 în redacția legii de modificare cu textul: „Depunerea plîngerii pe adresa Consiliului nu constituie o procedură prealabilă obligatorie pentru adresarea în instanța de judecată.”</p>	
<p>Nu se acceptă</p> <p>Efectuarea vizitelor de documentare va fi posibilă doar în contextul examinării plîngerilor. În plus propunerea de modificare sugerată nu este argumentată.</p>	<p>23. Consiliul solicită completarea art. 15 alin. (3¹) al Legii nr. 121/2012 în redacția legii de modificare după cuvintele „examinării plîngerii” cu cuvintele „sau a monitorizării modului de executare a prescripțiilor/recomandărilor formulate de Consiliu” și după cuvintele „activității de documentare” cu cuvintele „și monitorizare”.</p>	
<p>Se acceptă</p> <p>Art. 15 alin. (5) va avea următorul cuprins:</p> <p>„(5) Decizia se aduce la cunoștința persoanei care a comis fapta discriminatorie și a persoanei care a depus plîngerea în termen de 15 zile de la adoptare. Consiliul este informat în termen de 30 zile despre măsurile întreprinse, cu prezentarea eventualelor dovezi în acest sens. Decizia produce efecte de la data aducerii la cunoștință.”</p>	<p>24. Consiliul solicită expunerea alin. (5) de la art. 15 în următoarea redacție:</p> <p>„(5) Decizia se aduce la cunoștință persoanei care a comis fapta discriminatorie și a persoanei care a depus plîngerea și produce efecte de la data comunicării. Consiliul este informat în termen de 30 zile de la comunicare, despre măsurile întreprinse.”</p>	

	25.	<p><i>Modificarea Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului</i> ține să menționeze că Capitolul IV Secțiunea a 5-a Examinarea plângerilor și autosesizărilor este destinat procesului de examinare atât a plângerilor, cât și a notelor de autosesizare, dar pe tot parcursul acesteia, de exemplu la pct. 51, 50, 54, 61 ș.a. este utilizat doar cuvântul „plângere”, creând o situație incertă referitor la procesul de examinare a notei de autosesizare. Pentru a înlătura aceste neclarități propunem introducerea noțiunii de „plângere” la punctul 4 din Regulament, cu următorul cuprins: „plângere – orice act de sesizare cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare, inclusiv nota de autosesizare.”</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 4 a fost completat cu noțiunea de plângere cu următorul cuprins: <i>„plângere</i> - orice act de sesizare cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare, inclusiv nota de autosesizare”.</p>
	26.	<p>La propunerea de modificare a pct. 7 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate (în continuare Regulament), Consiliul propune excluderea propunerii de modificare a literei d) și rămânerea în vigoare a redacției actuale a prevederii, din considerentul că membrii Consiliului și-au exprimat poziția de a rămâne responsabili de a semna deciziile în mod colegial, fără a delega această atribuție doar președintelui Consiliului.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Modificarea de la lit. d pct. 7 a fost exclusă din proiect.</p>
	27.	<p>La propunerea de modificare a pct. 9 din Regulament, Consiliul propune excluderea frazei a doua, deoarece textul ei se regăsește deja în art. 11 alin. (11) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 20 din tabel.</p>
	28.	<p>La propunerea de modificare a pct. 10 din Regulament, Consiliul propune expunerea frazei a doua în următoarea redacție: „Audierile pot fi desfășurate de cel puțin un membru al Consiliului.”</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Având în vedere că potrivit pct. 64 din Regulamentul Consiliului, deciziile consiliului se iau cu votul a cel puțin 3 membri ai consiliului, prin urmare considerăm că audierea desfășurată doar de un membru al consiliului nu ar asigura examinarea sub toate aspectele și în mod nemijlocit a plângerii de către ceilalți membri. Dacă se acceptă versiunea propusă de Consiliu în propunerea prezentată, ar reieși că decizia va fi luată bazându-se doar pe audierile efectuate de un singur membru. Menționăm că, unul din principiile examinării unei cauze privind</p>

		<p>Totodată Consiliul propune completarea pct. 10 cu încă o frază și anume: „la solicitarea părților sau din inițiativă Consiliu, audierile pot fi desfășurate și prin mijloace de comunicare la distanță care să întrunească condițiile tehnice necesare pentru identificare a participanților. Audierile pot fi înregistrate audio și/sau video de Consiliul.”</p>	<p>faptele de discriminare de către Consiliu este transparența procedurii.</p>
<p>29.</p>			<p>Se acceptă parțial</p> <p>Punctul 10 va avea următorul cuprins: „10. Audierile Consiliului sunt publice. Audierile sunt prezidate de membrul raportor. Pot avea loc audieri închise numai în scopul protejării informației ce constituie secret de stat, secret comercial ori a altor informații a căror divulgare este interzisă prin lege. La cererea părților, examinarea plîngerii poate avea loc în ședință închisă pentru a preveni divulgarea unor informații care se referă la aspectele vieții private, care lezează onoarea, demnitatea și atentează la ordinea publică. La cererea părților sau prin decizia motivată a Consiliului, audierile pot fi desfășurate prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță. Audierile pot fi înregistrate audio și/sau video, dacă părțile acceptă acest lucru.”</p>
	<p>30.</p>	<p>La propunerea de completare a pct. 11 din Regulament cu o noua propoziție, Consiliul propune substituirea sintagmei „un membru al Consiliului” cu sintagma „membru al Consiliului” pentru a asigura aplicabilitatea prevederilor noi pentru mai mulți membri al Consiliului și aplicarea tehnologiilor contemporane în activitatea sa.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 11 va avea următorul cuprins: „11. Consiliul deliberază în prezența a cel puțin 4 membri. În cazul absenței președintelui, ședința este prezidată de un membru desemnat de acesta sau, după caz, de un membru ales la ședință. În cazul în care din motive obiective membrul Consiliului nu poate fi prezent la ședință, participarea acestuia poate avea loc și prin mijloace de comunicare la distanță care să întrunească condițiile tehnice necesare pentru identificarea acestuia, retransmiterea în mod continuu a deliberărilor, astfel încât să se asigure securizarea comunicării și luarea la cunoștință de către acesta a tuturor aspectelor discutate în cadrul ședinței.”</p>

	31.	<p>Consiliul recomandă excluderea punctelor 13 și 14 din Regulamentul de activitate a Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2021, precum și modificările propuse la aceste puncte ce se regăsesc în proiectul de act normativ, dat fiind faptul că Consiliul nu are o astfel de subdiviziune. Totodată este de menționat că garanțiile acordate păților la punctul 14 lit. c) și f) sunt incluse în modificarea propusă la pct. 54 din Regulament și, respectiv, la art. 15 alin. (5) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Potrivit pct. 67 în versiunea propusă în proiect, se propune clarificarea structurii organizatorice a angajaților din cadrul consiliului. Astfel, Aparatul administrativ al Consiliului este condus de Secretarul general care conduce activitatea organizatorică și administrativă. Aparatul administrativ al Consiliului este compus din funcționari publici și din personal contractual care desfășoară activități auxiliare. Personalul aparatului administrativ dispune de legitimații de serviciu. Schema de încadrare a Consiliului se aprobă de membrii Consiliului.</p>
	32.	<p>La propunerea de modificare a pct. 21 din Regulament Consiliul propune excluderea de la litera a) a sintagmei „potrivit tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”, deoarece acest text limitează nejustificat standardele de nediscriminare aplicabile în țară. Or, semnând Acordul de Asociere la UE, statul și-a asumat responsabilitatea de a armoniza legislația națională la cea europeană, iar aceasta din urmă nu cuprinde doar tratatele internaționale, dar și un șir de alte directive și acte regulatorii.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Potrivit art. 8 alin. (1) din Constituție, Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional. Statul își asumă asigurarea standardelor legislative în corespundere cu tratatele la care aceasta urmează să devină parte.</p>
	33.	<p>Consiliul solicită excluderea propunerii de a abroga pct. 24 din Regulament și de a lăsa textul în varianta existentă la moment. Consiliul este de opinie că prevederile pct. 24 sunt necesare ca o măsură de asigurare a pluralismului în rândurile membrilor Consiliului privind inițiativele de modificare a legislației, formularea și expedierea opiniilor proprii (separate).</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Abrogarea pct. 24 a fost exclusă din proiect.</p>
	34.	<p>La propunerea de modificare a pct. 31 din Regulament Consiliul propune excluderea propunerii de a abroga litera e) și de a lăsa textul în varianta existentă la moment.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Abrogarea lit. e) pct. 31 intervine în contextul aceasta dublează prevederea de la pct. 25 lit. b) din aceeași lege., unde ambele prevăd posibilitatea de care dispune consiliul de a informa mass-media despre cazurile de discriminare pe care le examinează.</p>

	35.	La art.V, pct. 3 Anexă, subpct. 23) din Legea de modificare titlul Secțiunii a 4-a din Capitolul IV de expus în următoarea redacție: „Sanționarea faptelor de discriminare”.	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>Titlul Secțiunii a 4-a din Capitolul IV va avea următorul cuprins : „Sanționarea faptelor de discriminare”;</p>
	36.	Pentru a asigura concordanța între art. 425 ³ Cod contravențional și art. 12 alin.(1) lit. k) din legea 121/2012 și punctul 32 lit.d) din Regulamentul de activitate, aceasta din urmă urmează a fi expusă în următoarea redacție: „d) examinează contravențiile în conformitate cu prevederile Codului contravențional;”	<p style="text-align: center;">Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 12 din tabel.</p>
	37.	La propunerea de completare a pct. 37 din Regulament, Consiliul propune completarea sintagmei „formă electronică” cu sintagma „prin intermediul sistemului informatic”, pentru a face mai accesibilă grupurilor vulnerabile posibilitatea de a depune o plângere la distanță.	<p style="text-align: center;">Nu se acceptă</p> <p>Utilizarea sintagmei „formă electronică” pentru depunerea unei plângeri pe un caz de discriminare, considerăm că este suficientă pentru a determina existența unei resurse informatice care permite realizarea tehnică a acestei funcții. Crearea unui sistem informatic este reglementată de Legea nr. 467/2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat.</p>
	38.	Consiliul propune completarea Regulamentului cu pct. 49 ¹ cu următorul conținut: „În caz de înregistrare la Consiliu a mai multor plângeri ce au același obiect, acestea pot fi conexe într-un singur dosar, iar termenul de examinare a acestuia urmează a fi calculat de la data conexării.”	<p style="text-align: center;">Se acceptă parțial</p> <p>Se completează cu pct. 46¹ cu următorul cuprins: „46¹. Președintele Consiliului poate dispune conexarea dosarelor, dacă plîngerile privesc aceiași problemă”.</p>
	39.	Consiliul propune expunerea pct. 58 din Regulament în următoarea redacție: „În procesul de examinare a plângerii părțile au dreptul de a fi asistate de un avocat, precum și de un reprezentant.” Această modificare este dictată de faptul că grupurile ce se adresează la Consiliu fac parte din cele vulnerabile, iar impunerea condiției limitative de a fi reprezentat de un avocat, avocat stagiar sau reprezentant desemnat în condițiile art. 75 alin. (1 ¹) Cod de procedură civilă, vor impune costuri suplimentare pentru părți și va limita posibilitățile lor de a se adresa la Consiliu.	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>Pct. 58 va avea următorul cuprins: „58. În procesul de examinare a plângerii părțile au dreptul să fie asistate de un avocat sau avocat stagiar și reprezentate în condițiile art. 46 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.”</p>

	40.	Referitor la propunerea de a modifica pct. 64 din Regulament, Consiliul propune excluderea acesteia din argumentele expuse la pct.19 supra.	Se acceptă Modificarea de la pct. 64 a fost exclusă din proiect.
	41.	Consiliul propune expunerea pct. 65 din Regulamentul de activitate a Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2021 în următoarea redacție: „65. Decizia este un act oficial și produce efecte juridice de la data comunicării ei. Decizia Consiliului poate fi contestată de persoana care se consideră vătămată în drepturi nemijlocit în instanța de contencios administrativ, fără respectarea procedurii prealabile. Decizia rămasă definitivă este un act oficial, executoriu pentru subiecții vizajați.”	Precizare Propunerea de modificare a pct. 65 este inclusă în cadrul proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (executarea cadrului conex Codului administrativ) elaborat de Ministerul Justiției și înregistrat în Parlament cu nr. 168 din 5 mai 2022. Proiectul de lege a fost adoptat în prima lectură. Proiectul de lege este disponibil aici.
	42.	<i>Modificarea statutului funcției publice</i> Dat fiind faptul că la Art. III și VI din proiectul nr. 307 se propune includerea completărilor la Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice, precum și modificări la Legea 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar ce țin de statutul funcției de Secretar general al Consiliului pentru egalitate, Consiliul recomandă completarea legii de modificare cu următorul articol: „Articolul 8 alineatul (2), litera d) din Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 230–232, art. 840), cu modificările ulterioare, se completează după cuvintele „Oficiul Avocatului Poporului” cu cuvintele „Consiliul pentru egalitate”.	Se acceptă Art. 8 alin. (2) lit. d) din Legea nr. 158/2008 va avea următorul cuprins: „d) conducător și adjunct al conducătorului aparatului autorității publice (Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Constituțională, Curtea Supremă de Justiție, Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală, Curtea de Conturi, Centrul Național Anticorupție, Oficiul Avocatului Poporului, Consiliul pentru egalitate) și adjunct al conducătorului aparatului autorității publice (Parlamentul, Președintele Republicii Moldova).
	43.	Consiliul recomandă modificarea art. 3 ¹ alin.(2) din Legea nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, prin completarea cu litera i ²) cu următorul cuprins: „i ²) președintelui Consiliului pentru egalitate”. Completarea dată este necesară pentru a echivala statutul președintelui Consiliului cu cel al altor demnitari de rang înalt.	Nu se acceptă Modificarea propusă nu este argumentată de autorul acesteia așa cum impune art. 33 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, iar argumentul cum că statutul președintelui Consiliului pentru egalitate trebuie echivalat cu cel al altor demnitari de rang înalt nu poate fi considerat ca fiind suficient.

	44.	<p>Consiliul stabilește că tratarea diferită a persoanelor de demnitate de înalt rang, prin nerecunoașterea dreptului de a avea inclusiv cabinet personal președintelui Consiliului, este o măsură discriminatorie în raport cu acesta și necesită a fi revizuită. Președintele Consiliului, la fel ca și alte categorii de demnitari are necesitatea de a fi asistat de un cabinet personal, care să îl ajute în exercitarea competențelor atribuite. Respectiv Consiliul solicită completarea art. 2 alin. (2) din Legea nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică după cuvintele „Avocatul Poporului” cu cuvintele „Consiliul pentru egalitate”.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 20 și 43 din tabel.</p>
<p>Ministerul Finanțelor</p>	45.	<p>La art. IV se propune completarea art. 11 cu alin. (1¹) cu următorul cuprins: „(1¹) Bugetul Consiliului se elaborează, se aprobă și se administrează în conformitate cu principiile, regulile și procedurile stabilite de legislația în domeniul finanțelor publice și responsabilității bugetar- fiscale”.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Prevederile referitoare la bugetul Consiliului se regăsesc la pct. 3¹ din Regulamentul de activitate al Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2012.</p>
	46.	<p>La art. V din proiect considerăm că propunerea de examinare a plângerilor doar de către membrul raportor nu poate fi susținută. Mai mult ca atât, se propune ca membrul raportor să întocmească proiectul deciziei, care va fi prezentată spre examinare celorlalți membri ai Consiliului pentru deliberare și adoptarea acesteia. Considerăm că membrii Consiliului urmează să participe la toate etapele de examinare a plângerilor, inclusiv să cerceteze direct și nemijlocit probele, să asculte explicațiile părților, depozitiile martorilor, concluziile specialiștilor etc. De altfel, Consiliul va adopta decizia doar în baza proiectului deciziei membrului raportor fără a cerceta probele și asculta explicațiile părților, fapt care, în opinia noastră, nu poate fi susținut. Considerăm că la examinarea de către Consiliu a plângerilor urmează să se țină cont de principiul nemijlocirii, caracteristic examinării cauzelor civile.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>La examinarea plângerilor în cadrul Consiliului participă toți membrii acestuia. Sarcinile care îi revin membrului raportor presupun prezidarea ședințelor de audieri în procedura de examinare a plângerilor, întocmirea raportului asupra plângerii, proiectului de decizie.</p> <p>Proceduri similare sunt prevăzute și în cadrul examinării sesizărilor la Curtea Constituțională. A se vedea Codul Jurisdicției constituționale nr. 502/1995.</p>
	47.	<p>De asemenea, proiectul de lege prevede extinderea competențelor Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, schimbarea denumirii în Consiliul pentru egalitate, precum și consolidarea</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Aprobarea prezentei legi și a Legii cu privire la bugetul de stat pentru anul 2023 va fi coordonată în Parlament.</p>

		<p>capacităților funcționale ale acestuia prin majorarea numărului de unități de la 20 la 35 persoane cu instituirea funcției de Secretar general al Consiliului. Se menționează că, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a prezentat propuneri de politici publice pentru Cadrul bugetar pe termen mediu (2023- 2025) prin care solicită, majorarea numărului de unități de personal cu 15 unități și alocarea mijloacelor financiare pentru cheltuieli de personal în sumă de 1565,2 mii lei. Solicitarea respectivă va fi examinată în cadrul procesului de elaborare a documentelor strategice de dezvoltare CBTM 2023-2025 și proiectul Legii bugetului de stat pentru anul 2023, în corespundere cu prioritățile Guvernului și cadrul de resurse disponibil. Dat fiind faptul că, intrarea în vigoare a proiectului de lege se propune începând cu 1 ianuarie 2023, iar alocarea de mijloace financiare trebuie să fie în corelare cu actele normative specificate, se recomandă promovarea proiectului de lege după aprobarea Legii bugetului de stat pentru anul 2023.</p>	
<p>Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene</p>	<p>48.</p>	<p>Cu referire la propunerea de completare a art. 11 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, cu alin. (8¹) în următoarea redacție: „<i>Membrii Consiliului nu pot fi persecutați sau trași la răspundere juridică pentru opiniile exprimate și pentru acțiunile pe care le îndeplinesc, cu respectarea legii.</i>”, aceasta se consideră a fi una vagă. Nu este suficient de clar din prevederea propusă de ce persoanele care îndeplinesc acțiuni cu respectarea legii ar putea fi trași la răspundere juridică. Întru clarificare, se consideră oportună completarea notei informative cu argumentări în acest sens și eventual reformularea prevederii sus-menționate.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Prevederea în discuție se referă la imposibilitatea tragerii la răspundere juridică a membrilor Consiliului în cazul în care acțiunile pe care le desfășoară sunt în corespundere cu legea. Prevederi similare se regăsesc și în alte acte normative, a se vedea cu titlu de exemplu art. 4 alin. (1) din <i>Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)</i> sau art. 34 alin. (3) din <i>Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură.</i></p>
<p>Ministerul Sănătății</p>	<p>49.</p>	<p>Sancțiunea complementară de la Articolul 70¹ al Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008, care prevede privarea de dreptul de a deține anumite funcții sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an, reprezintă o metodă ilegală prin care se încalcă dreptul la muncă (art. 8 din CtEDO). Astfel</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Sancțiunea de la art. 70² din Codul contravențional va avea următorul cuprins: „<i>se sancționează cu amendă de la 78 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, cu amendă</i></p>

		interdicția de a exercita activitatea profesională nu este necesară și proporțională cu scopul legitim urmărit.	<i>de la 150 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.</i>
	50.	Totodată, propunem la articolul 14 al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității să fie completat cu un alineat nou prin care persoanelor li se va acorda un termen rezonabil pentru a lichida neajunsurile depistate în plângere și a asigura protecția drepturilor și intereselor lor legitime.	Nu se acceptă Termenul de depunere a unei noi plângeri după înlăturarea neajunsurilor depistate de Consiliu rămâne la latitudinea petiționarului, în virtutea dreptului discreționar al acestuia.
Cancelaria de Stat	51.	Cu referire la completările de la art.2 din Legea nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității, remarcăm că, lexicologic, noțiunile „discriminare continuă” și „discriminare prelungită” se referă la o extindere temporală, însă definiția oferită pentru noțiunea de „discriminare prelungită” prezintă un efect cumulat sau combinat. Prin urmare, recomandăm examinarea oportunității de substituire a cuvântului „prelungită” cu una din opțiunile „combinată” sau „multiplă”, în corelare cu descrierea „orice faptă de discriminare caracterizată prin două sau mai multe acțiuni și/sau inacțiuni identice comise cu un singur scop, alcătuind un ansamblu”. În context, specificăm că Directiva Consiliului Uniunii Europene 2000/43/CE din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică menționează la pct.14 termenul de „discriminare multiplă”. Având în vedere că, pe lângă noțiunea „raporturi de muncă”, cadrul normativ prevede și noțiunea „raporturi de serviciu”, propunem includerea și sintagmei respective în conținutul modificărilor de la art.7 din Legea precitată.	Nu se acceptă Discriminarea multiplă survine atunci când o persoană sau un grup de persoane sunt tratate diferențiat, într-o situație egală, pe baza a două sau a mai multor criterii de discriminare, cumulativ. Discriminarea multiplă se referă la criteriile diferite în baza cărora o persoană este discriminată, iar discriminarea prelungită presupune existența unui singur criteriu manifestat prin două sau mai multe acțiuni îndreptate spre discriminarea unei persoane.
	52.		Nu se acceptă Raporturile de muncă și cele de serviciu reprezintă în sine același concept juridic. Codul muncii nu face distincție dintre aceste două sintagme.
	53.	În altă ordine de idei, relevăm că schema de încadrare prezintă documentul solicitat de către Ministerul Finanțelor în calitate de instrument de realizare a măsurilor politicii bugetare, în scopul evidenței și monitorizării cheltuielilor de personal și a angajaților în sectorul bugetar. Formularul-tip și modalitatea de elaborare și aprobare a schemelor de încadrare a personalului autorităților publice care cad sub incidența Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, sunt aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.218/2018. Astfel, pct.3 din	Se acceptă Pct. 67 va avea următorul cuprins: „67. Aparatul administrativ al Consiliului este condus de Secretarul general care conduce activitatea organizatorică și administrativă. Aparatul administrativ al Consiliului este compus din funcționari publici și din personal contractual care desfășoară activități auxiliare. Personalul aparatului administrativ dispune de legitimații de serviciu. Schema de încadrare a

		<p>actul prenotat prevede expres aprobarea schemei de încadrare a autorității publice de către conducătorul autorității publice. Complementar, precizăm că potrivit pct.11 din Normele privind instituirea subdiviziunilor structurale ale autorității publice, aprobate prin Anexa nr.2 la Hotărârea Guvernului nr.1001/2011, schemele de încadrare a personalului se elaborează și se aprobă în baza statului de personal, în limita fondului de retribuire a muncii aprobat pentru anul financiar respectiv și sunt valabile după înregistrarea lor la Ministerul Finanțelor. În acest sens, pentru evitarea ulterioarelor confuzii privind aplicarea corectă a celor enunțate, considerăm imperios necesitatea excluderii prevederii privind aprobarea schemei de încadrare a Consiliului de către membri, prevăzută în redacția propusă la pct.67 din Legea nr.298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.</p>	<p>Consiliului se aprobă de președintele Consiliului”.</p>
	<p>54.</p>	<p>Totodată, învederăm că în informația prezentată în analiza de impact și nota informativă, autorul argumentează necesitatea majorării efectivului-limită de personal cu 15 unități pentru consolidarea competențelor de investigare, examinare a plângerilor în domeniul discriminării, constatare a contravențiilor cu elemente discriminatorii, monitorizare a recomandarilor formulate în deciziile Consiliului, etc. Din acest punct de vedere, recomandăm abordarea echilibrată la proiectarea subdiviziunilor structurale și distribuirea prioritară a unităților de personal pentru subdiviziunile ale căror activități reies din competențele Consiliului în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității, astfel încât personalul subdiviziunilor structurale cu funcții de suport să nu depășească 30% din efectivul-limită. În mod special, sesizăm alocarea a 2 unități de personal suplimentar în subdiviziunea resurse umane, având în vedere că, în prezent, pe domeniul respectiv deja sunt alocate 2 unități. Subsidiar, relevăm că la proiectarea structurii autorității se va ține cont de separarea subdiviziunilor ale căror activități implică exercitarea prerogativelor de putere publică, potrivit art.3</p>	<p>Se acceptă Proiectul, nota informativă și analiza de impact au fost ajustate.</p>

	<p>din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, de subdiviziunile care desfășoară alte activități auxiliare. Prin urmare, proiectul de lege, nota informativă și documentul de analiză a impactului se vor ajusta în corelare cu cele expuse supra, inclusiv cu prezentarea informațiilor privind eventuale cheltuieli administrative suplimentare pentru asigurarea locurilor noi de muncă.</p>	
<p>Ministerul Culturii</p>	<p>Lipsă de obiecții și sau propuneri.</p>	
<p>55. Obiecțiile și propunerile recepționate în temeiul pct. 201 din Regulamentul Guvernului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018</p>		
<p>Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității</p>	<p>56. Consiliul reiterează solicitarea de a completa art. 25 din Legea 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995, cu următorul cuprins: „litera k) Consiliul pentru egalitate”. Consiliul a argumentat anterior necesitatea de a modifica cadrul normativ aferent controlului de constituționalitate, deoarece Consiliul este o entitate care ar putea aduce plus-valoare procesului de perfecționare a legislației prin sesizarea înaltei Curți și stoparea aplicabilității actelor normative ce conțin prevederi discriminatorii. De asemenea, Consiliul consideră că justificarea precum că cercul de subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale este suficient de larg este irelevantă și inoportună, nefiind de una singură suficientă pentru a priva Consiliul, una din instituțiile naționale pentru drepturile omului, de prerogativa de a sesiza Curtea Constituțională. Totodată, Consiliul atrage atenția asupra faptului că argumentul privind existența unor alte căi prin care Consiliul ar putea sesiza Curtea Constituțională, și anume prin intermediul instanței de judecată fiind parte la un proces, nu epuizează problematica în discuție, întrucât soluția propusă este limitativă, întrucât depinde de discreția părților în procedura administrativă de a contesta sau nu decizia Consiliului, circumstanțe în care Consiliul nu are pârghii de a interveni sub nici o formă. Mai mult decât atât, Consiliul nu poate contesta în instanța de judecată actele</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>A se vedea argumentele de la pct. 10 din tabel. Suplimentar menționăm faptul că sesizarea Curții Constituționale poate avea loc și în cadrul unui proces de judecată când partea reclamată contestă decizia Consiliului. Din aceste motive afirmația precum Consiliul trebuie să-și conteste propriile decizii pentru a ridica o excepție de neconstituționalitate este incorectă.</p>

		administrative proprii, pentru a fi ridicată excepția de neconstituționalitate.	
57.		La art. III pct. în textul contravenției Hărțuirea (art. 70 ²) de substituit sintagma „opinii politice sau orice alte opinii” cu sintagma „opinii, apartenență politică”, ca să fie în concordanță cu art. 1 alin.(1) din Legea 121/2012 în redacția proiectului de modificare.	Se acceptă Dispoziția art. 70 ² din Codul contravențional a fost modificată.
58.		Consiliul își exprimă dezacordul față de excluderea din sancțiunea contravenției prevăzută de art. 70 ² Hărțuirea a sintagmei „cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a deține anumite funcții sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.”. Consiliul ține să menționeze că această sancțiune contravențională este în prezent prevăzută la art. 54 ² Cod contravențional – Încălcarea egalității în domeniul muncii, care la alin.(2) sancționează hărțuirea în câmpul muncii. Mai mult decât atât, sancțiunea contravențională privind privarea de dreptul de a deține anumite funcții sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate este prevăzută, de exemplu, contravenția Calomnia (art. 70 Cod contravențional), care ar leza demnitatea persoanei prin răspândirea informațiilor mincinoase ce defăimează o anumită persoană sau contravențiile prevăzute de art. 312 și 313 Cod contravențional, atunci când persoana își exercită necorespunzător atribuțiile de serviciu. Consiliul atrage atenția că sancțiunea contravențională menționată este o măsură coercitivă și descurajatoare, fiind în concordanță cu art. 32 Cod contravențional și nu lezează dreptul la muncă. În lumina celor expuse, Consiliul vine cu propunerea de a completa în art. 70 ² Cod contravențional în redacția proiectului de modificare la final după textul „persoanei cu funcție de răspundere” cu textul „cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a deține anumite funcții sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.”.	Se acceptă Sancțiunea art. 70 ² din Codul contravențional va avea următorul cuprins: „se sancționează cu amendă de la 78 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, cu amendă de la 150 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a deține anumite funcții sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.”
59.		De asemenea Consiliul își exprimă dezacordul față de excluderea sintagmei „recomandărilor date de consiliu” din textul art. 71 ² Cod contravențional. Consiliul menționează	Se acceptă Modificările au fost inserate în dispoziția art. 71 ² din Codul contravențional.

	<p>că conform pct. 65 din Regulamentul de activitate a Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, aprobat prin Legea 298/2012, decizia este un act executoriu pentru subiecții vizajați. Drept urmare, în cazul în care Consiliul a făcut recomandări și decizia nu a fost contestată aceasta urmează a fi executată. Astfel, recomandările au de asemenea un caracter imperativ și Consiliul ar trebui să aibă o pârgie de implementare a acestora. Drept urmare, Consiliul propune menținerea în textul art. 71² Cod contravențional a cuvântului „recomandărilor”;</p>	
<p>Nu se acceptă</p> <p>Reieșind din exigențele prevederilor art. 11 alin. (3) din Legea nr. 121/2012 care statuează criteriile care trebuie să le întrunească membrii Consiliului:</p> <p>a) are studii superioare;</p> <p>b) dispune de o reputație ireproșabilă și manifestă o atitudine tolerantă față de grupurile minoritare;</p> <p>c) este persoană cu activitate recunoscută în domeniul apărării drepturilor omului de cel puțin 5 ani;</p> <p>d) nu are în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscrieri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale.</p> <p>e) nu are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.</p> <p>Considerăm că acestea nu sunt suficiente să justifice darea în competența Consiliului a posibilității de a aplica sancțiuni contravenționale.</p>	<p>60.</p> <p>În contextul modificării Codului Contravențional, Consiliul reiterează solicitarea de a modifica art. 423⁵ din Cod cu prevederi ce țin de atribuirea competenței de a examina contravențiile stipulate la art. 54², 65¹, 70², 70³, 71¹, 71². Deși propunerea nu a fost acceptată în proiect, Consiliul este de opinie că acest fapt va consolida mandatul Consiliului pe domeniul combaterii discriminării prin atribuirea competenței de a sancționa faptele discriminatorii și va contribui la realizarea recomandărilor 127.32 și 127.33 înaintate Republicii Moldova ca urmare a Evaluării Periodice Universale, care au fost acceptate de către aceasta.</p>	

			<p>În ceea ce privește art. 54² alin. (2) devenind 70² acesta de principiu nu poate fi atribuit Consiliului în partea de examinare, or potrivit art. 395 din Codul contravențional, fine de competența exclusivă a instanței de judecată de a aplica sancțiuni în cazul în care se solicită aplicarea sancțiunii de privare de dreptul a deține anumite funcții sau de a desfășura o anumită activitate.</p> <p>Considerăm că fortificarea instituției Consiliului de egalitate trebuie să se desfășoare în mod etapizat. Consolidarea capacităților cu resurse umane suficiente, atribuirea competenței de constatare a unor componente noi de contravenții, dar și alte atribuții în acest sens.</p> <p>În ceea ce privește contravenția de la art. 71² din Codul contravențional aceasta va fi atribuită Consiliului pentru egalitate.</p>
61.		<p>La art. 4 din Legea nr. 121/2012 Consiliul solicită repetat excluderea propunerii de modificare a literei a), dat fiind faptul că Legea 121/2012 nu prevede noțiunea de persoană publică și legislația Republicii Moldova nu are o definiție unică a acestei noțiuni. Astfel, art. 123 alin.(2) Cod penal și art. 2 din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64/2010 tratează în mod diferit noțiunea de persoană publică. Pentru a respecta principiul stabilității prevăzut de art. 3 ale Legii 100/2017 propunem menținerea prevederii în vigoare a lit. a) a art. 4 din Legea 121/2012.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Modificarea de la articolul 4 lit. a) a fost exclusă din proiect.</p>
62.		<p>La art. 11 Consiliul insistă pe excluderea propunerii de modificare a alineatului (11). Consiliul reiterează că membrii nu sunt permanenți, ei desfășoară și alte activități lucrativ și obligarea lor de a veni 16 ore săptămânal la Consiliu ar afecta independența acestora. Astfel, propunerea de modificare a alin. (11) din art. 11 a Legii nr. 121/2012 urmează a fi exclusă.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Modificarea de la art. 11 alin. (11) a fost exclusă din proiect.</p>
63.		<p>La art. 11 alin (12) din Legea nr. 121/2012 Consiliul propune după cuvintele „pentru fiecare ședință”</p>	<p>Nu se acceptă</p>

	<p>completarea cu cuvintele „și activitate de instruire”. Consiliul a explicat necesitatea remunerării membrilor nepermanenți în realizarea atribuției prevăzute de art. 12 alin. (1) lit. g) a Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității. Consiliul consideră necesar identificarea de soluții în acest sens, în special pentru a consolida capacitățile instituției pe segmentul de prevenire a discriminării.</p>	<p>Propunerea înaintată nu este argumentată sub aspectul fundamentării economico-financiare, în contextul în care aceasta presupune majorarea cheltuielilor de la bugetul de stat. Modificarea art. 11 lin. (12) trebuia însoțită de suma cheltuielilor financiare necesare implementării acestei prevederi. Dar și de justificări care să indice câte seminare educative în medie se fac pe an, la câte din ele participă membrii Consiliului, care este timpul mediu de participare etc.</p>
<p>64.</p>	<p>Mandatul vast al Consiliului în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și promovării oportunităților egale determină necesitatea instituirii unui cabinet al președintelui Consiliului. Astfel, propunem completarea a art. 11 cu aliniatul (12¹) cu următorul conținut: 4 „(12¹) În activitatea sa, Președintele poate fi asistat de personal încadrat în propriul cabinet, conform prevederilor Legii nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică.”</p>	<p>Nu se acceptă A se vedea argumentele de la pct. 20 din tabel.</p>
<p>65.</p>	<p>La art. 12 lit. k) din Legea nr. 121/2012 Consiliul propune substituirea sintagmei „constată” cu sintagma „examinează”. Această propunere vine urmare a propunerilor de modificare a Codului contravențional și de investire a Consiliului cu competența de examinare a contravențiilor atribuite conform competenței.</p>	<p>Nu se acceptă A se vedea argumentele de la pct. 60 din tabel.</p>
<p>66.</p>	<p>O altă recomandare a Consiliului ce nu a fost acceptată vizează substituirea cuvintelor „Consiliu din oficiu” cu cuvintele „membrii Consiliului”, în cadrul art. 13 alin. (1) al Legii nr. 121/2012 în redacția legii de modificare. Raționamentul acestei propuneri rezidă în faptul că conform pct. 15 din Regulamentul de activitate a Consiliului, aprobat prin Legea nr. 298/2012, în atribuțiile membrilor este pusă sesizarea Consiliului despre existența unei fapte de discriminare. Respectiv, propunerea ține să clarifice că sesizarea privind existența unei fapte de discriminare poate fi făcută doar de un membru al Consiliului, dar nu de Consiliu din oficiu, în calitatea sa de organ colegial,</p>	<p>Se acceptă Modificarea a fost inclusă în proiect.</p>

		<p>deoarece legea nu prevede actul prin care Consiliul s-ar autosesiza. Modificarea respectivă vizează delimitarea clară a atribuțiilor membrilor Consiliului și nu este în dezacord cu prevederile art. 11 alin. (1) în versiunea propusă de proiect.</p> <p>Consiliul reiterează solicitarea de a completa art. 15 alin. (3¹) al Legii nr. 121/2012 în redacția legii de modificare după cuvintele „examinării plângerii” cu cuvintele „sau a monitorizării modului de executare a prescripțiilor/recomandărilor formulate de Consiliu” și după cuvintele „activității de documentare” cu cuvintele „și monitorizare”. În argumentarea propunerii respective, Consiliul atrage atenția asupra faptului că vizitele de documentare ar putea fi necesare pentru a constata neexecutarea prescripțiilor Consiliului și obligațiilor asumate prin acordurile de conciliere, fapte ce constituie contravenția prevăzută de art. 71² din Codul contravențional. Din acest motiv, se impune posibilitatea efectuării de către Consiliu a vizitelor de documentare și în cadrul procesului de monitorizare, nu doar în procesul de examinare a obiectului plângerii.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Efectuarea vizitelor de documentare va fi posibilă doar în cazul examinării unei plângeri de discriminare pendinte pe rolul Consiliului. Această limitare reiese din caracterul pe care le poartă aceste vizite, afectând într-o anumită măsură activitatea de întreținător. De această opinie este și Secretariatul Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreținător de pe lângă Guvern.</p>
	67.	<p>La propunerea de modificare a pct. 9 din Regulament, Consiliul propune excluderea frazei a doua, deoarece textul ei se regăsește deja în art. 11 alin. (11) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 11 alin. (11) din Legea nr. 121/2012 a fost modificat, pentru a exclude dublările cu pct. 9 din Legea nr. 298/2012.</p> <p>Art. 11 alin. (11) din Legea nr. 121/2012 se referă în principal la modul de alegere a președintelui Consiliului și a faptului că spre deosebire de ceilalți membri, acesta activează permanent.</p> <p>Modificarea de la pct. 9 din Legea nr. 298/2012 detaliază modul de funcționare și convocare a ședințelor în Consiliu. Pe această cale se mai accentuează că membrii acestuia trebuie să se convoace minimum de 2 ori pe lună, prevedere care la art. 11 din Legea nr. 121/2012 nu există.</p>
	68.	<p>La propunerea de modificare a pct. 10 din Regulament, Consiliul propune expunerea propoziției a doua în</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Pct. 10 va avea următorul cuprins:</p>

	<p>următoarea redacție: „Audierile pot fi desfășurate de cel puțin un membru al Consiliului.”. Consiliul ține să menționeze că audierile sunt doar o metodă de colectare a probelor, iar deciziile sunt adoptate în cadrul ședințelor de deliberare la care participă toți membrii. Consiliul consideră ca în cazul dat nu are incidență principiul transparenței procedurii. De asemenea Consiliul propune expunerea penultimei propoziții „La cererea părților sau prin decizia motivată a Consiliului, audierile pot fi desfășurate prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță.” din pct. 10 din Regulament în versiunea proiectului de modificare în următoarea redacție: „La cererea părților sau din oficiu, audierile pot fi desfășurate prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță.”. Această propunere ar fi în concordanță cu art. 86 Cod administrativ, care prevede că în vederea asigurării eficienței procedurii, participanții sau alte persoane sînt citate la sediul autorității publice doar în cazurile în care citarea lor este absolut necesară pentru derularea procedurii. Dacă se solicită declarații, petiții sau alte documente scrise, acestea se vor expedia prin poștă electronică, poștă sau prin alte mijloace de comunicație. De asemenea și art. 213 și 216 Cod de procedura civilă folosesc sintagma „din oficiu” atunci când instanța de judecată decide asupra audierii participanților sau martorilor prin mijloace de comunicare la distanță. Consiliul propune expunerea ultimei propoziții a pct. 10 în următoarea redacție: „Pentru documentarea audierilor și conservarea probelor, Consiliul poate utiliza orice mijloc tehnic.”. Această propunere este în concordanță cu art. 18 Cod de procedura civilă unde de asemenea este prevăzută înregistrarea ședințelor de judecată și nu este necesar acordul participanților.</p>	
<p>„10. Audierile Consiliului sunt publice și se desfășoară în prezența a cel puțin 4 membri. Audierile sunt prezidate de membrul raportor. Pot avea loc audieri închise numai în scopul protejării informației ce constituie secret de stat, secret comercial ori a altor informații a căror divulgare este interzisă prin lege. La cererea părților, examinarea plîngerii poate avea loc în ședință închisă pentru a preveni divulgarea unor informații care se referă la aspectele vieții private, care lezează onoarea, demnitatea și atentează la ordinea publică. La cererea părților sau din oficiu, audierile pot fi desfășurate prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță. Audierile pot fi înregistrate audio și/sau video.”.</p>	<p>70.</p>	<p>Se acceptă Pct. 14 lit. c) din Legea nr. 298/2012 a fost modificat.</p>

	71.	<p>La propunerea de modificare a pct. 21 din Regulament Consiliul reiterează propunere de excludere de la litera a) a sintagmei „potrivit tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”, deoarece acest text limitează nejustificat standardele de nediscriminare aplicabile în țară. Or, semnând Acordul de Asociere la UE, statul și-a asumat responsabilitatea de a armoniza legislația națională la cea europeană, iar aceasta din urmă nu cuprinde doar tratatele internaționale, dar și un șir de alte directive și acte regulatorii.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 32 din tabel.</p>
	72.	<p>Pentru a asigura concordanța între art. 425³ Cod contravențional și art. 12 alin.(1) lit. k) din legea 121/2012 și punctul 32 lit.d) din Regulamentul de activitate, aceasta din urmă urmează a fi expusă în următoarea redacție: „d) examinează contravențiile în conformitate cu prevederile Codului contravențional;”.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 60 din tabel.</p>
	73.	<p>Consiliul propune completarea la final a pct. 46¹ în redacția proiectului de modificare cu textul „iar termenul de examinare a acestuia urmează a fi calculat de la data înregistrării ultimei plângeri conexe.”. Clarificarea acestei situații este necesară, deoarece trebuie asigurat dreptul la apărare tuturor petiționarilor care au depus plângeri în care se invocă aceeași problemă.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Calcularea termenului de examinare a unei plângeri depuse în fața Consiliului chiar dacă aceasta a fost conexată cu o altă plângere continuă să curgă din momentul în care plângerea a fost înregistrată la Consiliu. Cu alte cuvinte termenele de examinare a plângerilor conexe continuă să curgă pentru fiecare în parte. Nu este echitabil pentru partea care a depus plângerea inițial să fie ținută de termenul care abia începe să curgă pentru o plângere conexată ulterior. De asemenea acceptarea acestei propuneri va determina încălcarea de către Consiliu a termenului rezonabil de examinare a plângerilor victimei discriminării.</p>
	74.	<p>Consiliul își exprimă dezacordul cu excluderea textului „și poate fi interpretată de Consiliu în defavoarea reclamatului.” din ultima propoziție a pct. 57 din Regulament. Consiliul ține să atragă atenția că în cazurile de discriminare se aplică inversarea sarcinii probei și astfel conform pct. 56 din Regulament reclamatului îi revine sarcina de a proba că</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 57 va avea următorul cuprins: „57. Cu cel puțin 15 zile înainte de data audierii, copia notei de autosesizare sau copia plîngerii și materialele care o însoțesc se expediază reclamatului. Reclamatul este</p>

<p>obligat, în termen de 10 zile de la recepționarea plîngerii, să prezinte opinia și probele care ar dovedi că fapta invocată în plîngere sau nota de autosesizare nu constituie discriminare și informațiile solicitate în legătură cu faptele care formează obiectul plîngerii. Neprezentarea nejustificată a informațiilor solicitate de Consiliu se sancționează conform legislației și este interpretată de Consiliu în defavoarea reclamatului.”</p>		<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 58 a fost modificat și va avea următorul cuprins: „58. În procesul de examinare a plîngerii părțile au dreptul să fie reprezentate în condițiile art. 46 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.”</p>
<p>faptele nu constituie discriminare. Acest lucru se datorează faptului că motivul care stă la baza unui tratament diferențiat de multe ori nu există decât în mîntea pârâtului. Acest lucru poate fi realizat fie prin dovedirea faptului că nu a existat nicio legătură de cauzalitate între criteriul interzis și tratamentul diferențiat, fie prin demonstrarea faptului că, deși tratamentul diferențiat este legat de criteriul interzis, acesta prezintă o justificare rezonabilă și obiectivă. În cazul în care presupusul autor al discriminării nu poate dovedi niciunul dintre cele două, acesta va fi tras la răspundere pentru discriminare. Curtea de Justiție a Uniunii Europene, examinând aplicarea Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică și Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (menționate în preambulul Legii cu privire la asigurarea egalității 121/2012) în cauza Galina Meister c. Speech Design Carrier Systems GmbH, a indicat că refuzul de a furniza informațiile poate fi considerat drept unul dintre elementele care permit să se presupună existența unei discriminări în procesul de recrutare. Mai mult decât atât, art. 25 din Codul administrativ invocat de Ministerul Afacerilor Interne nu are relevanță în cazul dat. Principiul imparțialității invocat urmează a fi interpretat luând în considerație art. 49 și 50 din Codul administrativ. Drept urmare, Consiliul insistă de a completa pct. 57 la final cu textul „și poate fi interpretată de Consiliu în defavoarea reclamatului”.</p>	<p>75.</p>	<p>De asemenea, Consiliul propune expunerea pct. 58 din Regulament în următoarea redacție: „În procesul de examinare a plîngerii părțile au dreptul de a fi reprezentate în condițiile art. 46 din Codul administrativ nr. 116/2018.” Această modificare este dictată de faptul că reglementările art. 46 din Codul administrativ deja stabilesc modalitatea de reprezentare a participanților în procedura administrativă,</p>

		iar pentru respectarea caracterului uniform al legislației, Consiliul propune păstrarea aceleiași formule.		
	76.	Consiliul reiterează propunerea de modificare a art. 3 ¹ alin.(2) din Legea nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, prin completarea cu litera i ²) cu următorul cuprins: „i ²) președintelui Consiliului pentru egalitate”. Consiliul notează că potrivit prevederii enunțate, pașapoarte diplomatice se eliberează conducătorilor autorităților publice autonome sau care dispun de independență funcțională, precum Avocatului Poporului, președintelui Curții de Conturi. Din această perspectivă, președintele Consiliului pentru Egalitate are un statut similar, motiv pentru care ar trebui să beneficieze de pașaport diplomatic în condiții de egalitate. Pe de altă parte, potrivit art. 3 ¹ alin.(2) lit. z ⁴) pașapoarte diplomatice se eliberează conducătorilor de instituții numiți de Parlament. În această privință, potrivit art. 11 alin. (2) din Legea nr. 121/2012, membrii Consiliului sunt numiți de Parlament. Totodată, faptul că președintele este ales cu majoritatea voturilor membrilor nu este în măsură să justifice diferența de tratament, or acesta nu influențează statutul funcției de conducător al unei autorități publice autonome și independente.		Nu se acceptă Vezi argumentele de la pct. 43 din tabel.
	77.	Consiliul stabilește că tratarea diferită a persoanelor de demnitate de înalt rang, prin nerecunoașterea dreptului de a avea inclusiv cabinet personal președintelui Consiliului, este o măsură discriminatorie în raport cu acesta și necesită a fi revizuită. Președintele Consiliului, la fel ca și alte categorii de demnitari are necesitatea de a fi asistat de un cabinet personal, care să îl ajute în exercitarea competențelor atribuite. Respectiv Consiliul solicită completarea art. 2 alin. (2) din Legea nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică după cuvintele „Avocatul Poporului” cu cuvintele „, Consiliul pentru egalitate”.		Nu se acceptă Vezi argumentele de la pct. 20 din tabel.
Centrul de Armonizare a Legislației	78.	Centrul de armonizare a legislației, analizând în mod repetat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (revizuirea cadrului normativ privind nediscriminarea și		Precizare Având în vedere faptul că în sinteza obiectiilor se includ doar propuneri și obiecții care

		<p>asigurarea egalității), definitivat în baza avizelor autorităților interesate, în limita competențelor sale funcționale, comunică lipsa de obiecții și propuneri adiționale. Totodată, poziția Centrului expusă anterior prin Avizul nr. 31/02-69-4661 din 12 mai, va fi reflectată în Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.</p>	<p>vizează prevederile proiectului, iar proiectul de lege nu vizează armonizarea cadrului normativ național cu aquis-ul comunitar, fapt confirmat de răspunsul oferit de CAL, considerăm că includerea constatărilor respective în prezentul tabel este de prisos.</p>
<p>Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene</p>	<p>79.</p>	<p>Se reiterează poziția expusă în avizul nr. DI/3/041-5333 din 12.05.2022. În context, se propune următoarea redacție pentru alin. 8: „Membrii Consiliului nu pot fi persecutați sau trași la răspundere juridică pentru opiniile exprimate și pentru acțiunile pe care le îndeplinesc, reieșind din atribuțiile conferite de prezenta lege”.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 11 alin. (8¹) va avea următorul cuprins: „(8¹) Membrii Consiliului nu pot fi persecutați sau trași la răspundere juridică pentru opiniile exprimate și pentru acțiunile pe care le îndeplinesc, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege.”;</p>
<p>Ministerul Finanțelor</p>	<p>80.</p>	<p>La art. VI: a) La pct.8 (referitor la art.11 alin.(1)) textul ”o autoritate publică autonomă” se propune de substituit cu textul ”autoritate bugetară autonomă”, reieșind din prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 11 alin. (1) va avea următorul cuprins: „(1) Consiliul pentru egalitatea (în continuare - Consiliu) este o autoritate bugetară autonomă, instituită în scopul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității. Consiliul acționează în condiții de imparțialitate și independență organizațională, funcțională, operațională și financiară față de orice autoritate publică, persoană fizică sau juridică, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare și față de orice persoană cu funcție de răspundere de toate nivelurile.”;</p>
	<p>81.</p>	<p>Insistăm asupra completării art.11 cu alin.(1¹) cu următorul cuprins: ”(1¹) Bugetul Consiliului se elaborează, se aprobă și se administrează în conformitate cu principiile, regulile și procedurile stabilite de legislația în domeniul finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale”. Argumentarea autorului privind neacceptarea propunerii respective (pct.45 din sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)), precum că o asemenea prevedere se conține în pct.3¹ din Regulamentul de activitate a Consiliului, aprobat prin Legea nr.298/2012, nu poate fi susținută. Regulamentul de activitate a Consiliului, aprobat prin Legea nr.298/2012, a</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Articolul 11 a fost completat cu alin. (1¹): „(1¹) Bugetul Consiliului se elaborează, se aprobă și se administrează în conformitate cu principiile, regulile și procedurile stabilite de legislația în domeniul finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale.”</p>

		<p>fost adoptat în vederea asigurării executării Legii nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității. Astfel, considerăm că norma respectivă urma să se regăsească inițial în Legea nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității, iar ulterior să fie statuată și în Regulamentul de activitate a Consiliului.</p>	
<p>82.</p>		<p>La art.VII: a) La pct.2 se propune majorarea numărului de unități de personal al Consiliului cu 13 unități. Totodată, în nota informativă la Capitolul 2 litera D se menționează despre „...majorarea numărului de unități de la 20 la 35 unități în statul de personal”. În același timp, în Analiza de impact la capitolul 3 litera b) se menționează despre majorarea numărului de unități de personal de la 20 la 35 unități, pe când în descriere se specifică despre distribuirea celor 13 unități. Prin urmare, se propune revizuirea notei informative și Analizei de impact și aducerea acestora în corespundere cu prevederile proiectului de lege.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Nota informativă și analiza de impact au fost ajustate la prevederile proiectului.</p>
<p>83.</p>		<p>La pct.3 subpct.1) textul ”o autoritate publică autonomă” se propune de substituit cu textul ”autoritate bugetară autonomă”.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 1 va avea următorul cuprins: „1. Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (denumit în continuare Consiliu) este o autoritate bugetară autonomă, dispune de ștampilă și de antet cu imaginea Stelei de Stat a Republicii Moldova. Sedul Consiliului este situat în municipiul Chișinău.”</p>
<p>84.</p>		<p>De asemenea, insistăm că propunerea de audiere a părților, martorilor etc. în ședințe doar de către membrul raportor nu poate fi susținută. Or, considerăm că membrii Consiliului urmează să participe la toate etapele de examinare a plângerilor, inclusiv să cerceteze direct și nemijlocit probele, să asculte explicațiile părților, depoziciile martorilor, concluziile specialiștilor etc. De altfel, Consiliu va adopta decizii doar în baza proiectului deciziei membrului raportor fără a cerceta probele și asculta explicațiile părților, fapt care, în opinia noastră, nu poate fi susținut. Considerăm că la examinarea de către Consiliu a plângerilor urmează să se țină cont de principiul</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 10 va avea următorul cuprins: „10. Audiurile Consiliului sunt publice și se desfășoară în prezența a cel puțin 4 membri. Audiurile sunt prezidate de membrul raportor. Pot avea loc audieri închise numai în scopul protejării informației ce constituie secret de stat, secret comercial ori a altor informații a căror divulgare este interzisă prin lege. La cererea părților, examinarea plângerii poate avea loc în ședință închisă pentru a preveni divulgarea unor informații care se referă la</p>

	<p>nemijlocirii, caracteristic examinării cauzelor civile. La fel, nu sunt clare argumentele autorului invocate în vederea neacceptării propunerii respective. Astfel, prin proiectul de lege se propune ca plângerile să fie examinate în ședință de către membrul raportul, fiind elaborat de către acesta și proiectul de decizie, care urmează a fi examinat și adoptat de către membrii Consiliului, iar pe de altă parte, în sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) se arată că la examinarea plângerilor în cadrul Consiliului participă toți membrii acestuia, raportorului revenind prezidarea ședințelor de audieri, întocmirea raportului asupra plângerii și a proiectului de decizie. Or, este evident că se propune audierea explicațiilor părților, depozițiilor martorilor etc. doar de către membrul raportor. În acest sens, accentuăm că prin proiectul de lege se propune ca din pct.11 textul ”Ședințele Consiliului sînt deliberative dacă la ele participă 4 membri.” să fie substituit cu textul ”Consiliul deliberază în prezența a cel puțin 4 membri.” Mai mult ca atât, se propune ca ședințele respective să fie prezidate de către membrul raportor, ceea ce presupune că Președintele Consiliului și ceilalți membri vor participa doar la deliberare și adoptare a deciziei. Mai menționăm că autorul invocă în sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) că proceduri similare sunt prevăzute și în cadrul examinării sesizărilor la Curtea Constituțională, fapt care nu corespunde adevărului. Or, explicațiile părților, ascultarea experților, cuvântul de încheiere a părților sunt audiate nu în fața judecătorului raportor al Curții, ci în fața a cel puțin 4 judecători (cvorumul Plenului Curții constituie două treimi din numărul judecătorilor (art.25 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale nr.502/1995), ședințele fiind prezidate nu de către judecătorul raportor, ci de către Președintele Curții (art.46 alin.(1) din același Cod).</p>	<p>aspectele vieții private, care lezează onoarea, demnitatea și atentează la ordinea publică. La cererea părților sau din oficiu, audierile pot fi desfășurate prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță. Audierile pot fi înregistrate audio și/sau video.”.</p>
85.	<p>La art. VIII, urmare a propunerii Ministerului Finanțelor, în tabel a fost modificat codul funcției din A2010 în A2234, dar în text codul A2010 nu a fost modificat. Prin urmare, se propune repetat modificarea în textul art. VIII a textului „poziția A2010” prin textul „poziția A2234”.</p>	<p>Se acceptă Modificarea a fost introdusă în text.</p>

	86.	<p>Concomitent, se reiterează despre necesitatea promovării proiectului de lege doar după aprobarea Legii bugetului de stat pentru anul 2023, în scopul evitării aprobării unui act normativ, care nu va avea surse de acoperire.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Intrarea în vigoare a legii în partea ce necesită mijloace financiare va avea loc în 2023.</p> <p>Promovarea proiectului de lege reprezintă una din prioritățile Guvernului stabilită pentru anul 2022, iar conform Planului de acțiuni al Guvernului acest proiect de lege urma să fie aprobat în martie 2022. De asemenea, acest proiect de lege reprezintă și una din condiționalitățile Uniunii Europene Republicii Moldova în contextul obținerii statutului de țară candidat.</p>
<p>Coaliția pentru Incluziune și Nediscriminare</p>	87.	<p>Art. 71² Cod a completa după cum urmează: după cuvintele „recomandărilor date de Consiliu” a completa cu sintagma „neexecutarea obligațiilor asumate prin acordurile de conciliere”.</p> <p>Această concretizare este necesară pentru a stabili obligativitatea respectării acordurilor de conciliere asumate de părți și sancționarea părții care cu rea-credință tergiversează implementarea acordului în vederea expirării termenului de prescripție pentru a fi aplicată răspunderea contravențională.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Modificarea a fost inclusă în proiect.</p>
	88.	<p>Modificarea adițională a art.423⁵ alin. (1) și alin.(3) după cum urmează:</p> <p>alin.(1) ”după cuvintele se constată” se completează cu cuvintele ”și se sancționează”</p> <p>alin.(3) a se abroga</p> <p>Se recomandă completarea mandatului Consiliului în ceea ce privește constatarea și sancționarea contravențiilor pentru a asigura eficacitatea mecanismului de aplicare a legii. Lipsa unei atribuții clare a Consiliului în ceea ce privește sancționarea discriminării după contestarea acesteia duce la erodarea imaginii publice a instituției și la limitarea mandatului și a intervenției eficiente a Consiliului. Această recomandare se bazează în primul rând pe necesitatea acordării unui remediu efectiv victimelor discriminării. Competența actuală a Consiliului cu privire la examinarea</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 60 din tabel.</p>

plângerilor individuale este prea restrânsă, iar mecanismul prevăzut de legislator nu oferă victimei discriminării un remediu efectiv prin intermediul Consiliului. Și anume, Consiliul poate examina plângeri individuale, dar nu poate aplica sancțiuni. Consiliul are două opțiuni: fie constată faptul discriminării și formulează recomandări, fie constată faptul discriminării și o încadrează drept contravenție, pentru confirmarea căreia urmează să meargă în instanța de judecată ca agent constator, cu sau fără formularea recomandărilor. Dacă victima dorește să obțină o sancționare a persoanei vinovate, aceasta trebuie să se adreseze Consiliului care este agentul constator pentru fapte contravenționale de discriminare și care urmează să trimită cauza în instanța de judecată pentru aplicarea sancțiunii. În cazul în care victima faptei de discriminare vrea să obțină constatarea faptei de discriminare și sancțiune contravențională și daune morale, aceasta trebuie să depună atât cerere la Consiliu, cât și în instanța de judecată. Legislația nu prevede nici ordinea, nici impactul unei hotărâri/proceduri asupra alteia. Iar victima discriminării este pusă în fața unui mecanism greoi și complicat, greu accesibil unor persoane care nu beneficiază de reprezentare juridică. Cât privește sancțiunile contravenționale, practica Consiliului de până acum arată că acesta și-a redus practica de constatare a contravențiilor din cauza incoerenței legislației cu privire la modalitatea de examinare de către instanțe a deciziilor Consiliului în cazul întocmirii proceselor verbale de constatare a faptei de discriminare. Spre exemplu, între 2013 și 2016, Consiliul a întocmit 32 de procese-verbale, dintre care doar 2 au fost menținute de instanțele de judecată, restul fiind anulate în special din motive de procedură. Chiar și în acele cazuri sancțiunile contravenționale (amenda) nu au fost aplicate din cauza expirării termenului de prescripție. Instanțele de judecată tratează deciziile Consiliului, adoptate conform Legii speciale (nr. 121 și 298) strict din perspectiva cerințelor cu privire la procesele-verbale de constatare a contravențiilor, prevăzute de Codul Contravențional. Nici ultimul, nici legile

		<p>121 și 298 nu prevăd expres aplicabilitatea procedurii speciale. În lipsa acestor prevederi, instanțele nu pot confirma procesele-verbale pe fapte de discriminare, iar Consiliul nu se poate conforma cerințelor din Codul Contravențional. Stabilirea competenței de sancționare la Consiliu, cu posibilitatea contestării deciziei acestuia în instanțele de judecată, ar clarifica cadrul legal și oferi victimelor un remediu efectiv. Un alt argument pentru atribuirea funcției de examinare și sancționare în cazurile de discriminare Consiliului ține de însăși raționamentul creării acestuia și volumul mare de lucru al judecătorilor. Consiliul are o procedură mai simplă de depunere și examinare a plângerilor de discriminare decât instanțele. Acest lucru este esențial pentru a oferi victimelor de discriminare o șansă reală de a adresa plângeri, cu respectarea în același timp a garanțiilor de contradictorialitate și independență pe durata procedurii. Instanțele de judecată ar examina doar contestațiile depuse cu privire la deciziile Consiliului. Nu în ultimul rând, acquis-ul comunitar solicită stabilirea unor mecanisme de sancționare efective, proporționale și disuasive în cazurile de discriminare. A se vedea paragraful 64 din hotărârea C-81/12 a Curții de Justiție a Uniunii Europene care specifică: „În orice caz, o sancțiune pur simbolică nu poate fi considerată compatibilă cu punerea corectă și eficientă în aplicare a Directivei 2000/78.” Această cerință nu este asigurată de cadrul actual legislativ și nici de proiectul de lege în forma curentă.</p>	
	89.	<p>Articolul 1 alin. (1) redacția propusă a modifica după cum urmează: alin.(1) a substitui sintagma „opinii politice sau orice alte opinii” cu sintagma „opinii, apartenență politică,” și substituirea cuvântului „similar” cu sintagma „orice alt criteriu” sau „orice altă situație”. Articolul 1 alin (2) lit.a) a modifica după cum urmează: lit.a) căsătoriei liber consimțite dintre bărbat și femeie.” Se recomandă excluderea cuvântului „similar” din finalul frazei. Acest lucru este în concordanță cu prevederile art.14 CEDO precum și art. 2 din Pactul internațional privind</p>	<p>Se acceptă Modificările propuse au fost inserate în proiectul de lege.</p>

	<p>drepturile economice, sociale și culturale și Pactul internațional privind drepturile sociale și politice care utilizează o listă deschisă de criterii ce se finalizează cu sintagma „orice alt criteriu” sau „orice altă situație”.</p> <p>Formularea folosită în art. 1 alin.(2) din Legea cu privire la asigurarea egalității precum că prevederile acesteia nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere „familiei care se întemeiază pe căsătoria liber consimțită dintre bărbat și femeie” ridică o serie de probleme. Una dintre care este legată de folosirea cuvântului „familie”. Având în vedere că intenția legiuitorului a fost, evident, aceea de a exclude căsătoriile între persoane heterosexuale (textul conține referiri explicite în acest sens), atunci ar fi trebuit folosit acel termen, și nu termenul „familie”.</p> <p>Conform jurisprudenței Curții Europene, dreptul la căsătorie este garantat numai cuplurilor heterosexuale, recunoașterea căsătoriei între persoane de același sex fiind lăsată integral la discreția statelor. Consultați, în acest sens, Schalk și Kopf c. Austriei, alineatul 49. Folosirea noțiunii de familie pare să sugereze că alte domenii corelate, de exemplu, exercitarea autorității parentale, custodia copiilor, aspecte legate de filiație, de ascendență, excluse de la aplicarea principiului nediscriminării. Drept urmare, Consiliul recomandă expunerea lui în următoarea redacție: „(2) Prevederile prezentei legi nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere căsătoriei liber consimțite dintre bărbat și femeie.”</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Propunerea de a include un șir de definiții nu poate fi acceptată din mai multe considerente. În conformitate cu prevederile Legii nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, actul normativ prezintă actul juridic adoptat, aprobat sau emis de o autoritate publică, care are caracter public, obligatoriu, general și impersonal și care stabilește, modifică ori abrogă norme juridice care reglementează nașterea, modificarea sau</p>
<p>90.</p>	<p>A completa art.2 cu următoarele noțiuni:</p> <p>hărțuire sexuală - orice formă de comportament verbal, nonverbal sau fizic de conotație sexuală, care are scop sau efect lezarea demnității unei persoane, în special atunci când se creează un mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator”.</p> <p>accesibilizare – măsuri și lucrări de adaptare a mediului fizic, transporturilor, precum și a mediului informațional și comunicațional, incluzând tehnologiile și sistemele informaționale și comunicațiile, conform necesităților</p>	

<p>persoanelor cu dizabilități, ca obligație pentru realizarea exercitării efective a drepturilor persoanelor cu dizabilități; discriminare intersecțională - suprapunerea simultană a unor elemente identitare rezultând din diferite criterii protejate ce determină tratamentul diferit al victimei.</p> <p>discriminare structurală – situația în care un întreg set de reguli și de practici dezavantajează anumite grupuri vulnerabile în timp ce favorizează în același timp grupul dominant.</p> <p>cerințe ocupaționale determinante - diferența de tratament bazată pe caracteristici legate de un criteriu protejat nu constituie discriminare, atunci când, datorită naturii activităților ocupaționale determinante sau a contextului în care se manifestă, o asemenea caracteristică constituie un caz special dacă obiectivul este legitim iar cerința este proporțională.</p> <p>Remunerarese înțelege atât salariul obișnuit, care poate fi de bază sau minim, cât și orice alte avantaje, plătit direct sau indirect în bani sau în natură, de către angajator angajatului, pentru munca prestată de acesta din urmă.</p> <p>Munca egală reprezintă munca executată în cadrul aceluiași funcții, conform aceluiași calificări, grad de pregătire profesională și competență a salariatului, precum și a calității, complexității și gradului de răspundere pe care munca prestată o implică, în relația cu unul și același angajator.</p> <p>Muncă de valoare egală reprezintă munca prestată în cadrul funcțiilor sau pozițiilor diferite, dar care este considerată de valoare egală în baza aceluiași calificări, grad de pregătire profesională și competență a salariatului, calității, complexității și gradului de răspundere pe care munca prestată o implică, în relația cu unul și același angajator.</p> <p>ordin de a discrimina – manifestare de voință prin care se ordonă, se încurajează, se stimulează o persoană sau un grup de persoane să discrimineze o altă persoană sau grup de persoane în baza unui criteriu protejat”.</p> <p>Noțiunea de Hărțuire sexuală preluată din proiectul 124. Includerea definiției hărțuirii sexuale în legea 121, în</p>	<p>stingerea raporturilor juridice și care sînt aplicabile unui număr nedeterminat de situații. Întru respectarea principiului unității terminologice, în limbajul normativ aceleași noțiuni se exprimă numai prin aceeași termeni, iar dacă o noțiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înțelesuri diferite, semnificația acestuia în context se stabilește în cadrul dispozițiilor generale ale actului normativ ce îl înlocuiește și devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie. Înșă, se va ține cont că, <u>actul normativ nu este un dicționar juridic sau un manual și noțiunile nu ar trebui să fie definite doar pentru a explica care este sensul acestora.</u> Definiția ca o parte a actului normativ care, după natura sa, are scopul de a reglementa drepturi și obligațiile subiecților de drept și modul de exercitare a acestora poate fi inclusă într-un act normativ doar în cazurile și în limitele conforme cu scopul menționat. Reieșind din aceasta menționăm că includerea definițiilor în actul normativ trebuie să se facă doar în cazul și în limita necesară pentru reglementarea cercului subiecților, drepturilor și obligațiilor acestora și a modului de exercitare a drepturilor și obligațiilor. Pentru atingerea acestui scop se impune imperios ca noțiunile să fie definite doar în cazul în care la momentul adoptării actului se constată că un termen este pasibil de a fi interpretat în mai multe sensuri și autorul actului normativ la etapa adoptării decide că nu trebuie să lase determinarea sensului exact al termenului în sarcina celor care vor interpreta și aplica actul normativ. Această regulă este aplicabilă și în cazul în care termenul este folosit în alt sens decît cel uzual.</p>
---	---

conformitate cu standardele internaționale, identificarea ei ca formă interzisă de discriminare la locul de muncă, în instituții educaționale și în alte domenii publice și stabilirea că eșecul angajatorilor și furnizorilor de servicii de a lua măsurile necesare pentru prevenirea hărțurii sexuale și abordării situației când aceasta survine, îi face pe aceștia responsabili în cazul în care s-a constatat existența acesteia. Recomandare propusă pentru a asigura respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, așa cum sunt ele garantate prin Convenția ONU, inclusiv prin recunoașterea eșecului accesibilizării ca formă de discriminare. Se asigură astfel și corelarea cu Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.

Definiția discriminării intersecționale este recomandată pentru a răspunde cazurilor în care sinergia dintre elemente definitorii a mai multor criterii protejate duce la vulnerabilizarea victimei. De exemplu, în cazul refuzării serviciilor medicale pentru o femeie de etnie romă care este sero-positivă, spitalul poate demonstra că a oferit servicii medicale altor femei, sau altor persoane de etnie romă sau altor persoane seropozitive, lipsind astfel de comparabilitate testul tratamentului diferențiat. Persoana respectivă e discriminată nu datorită sexului său, sau datorită etniei ori a bolii ci datorită suprapunerii elementelor diferite. A se vedea studiul tematic Intersectional discrimination in EU gender equality and non-discrimination law realizat de European Equality Law Network pentru Comisia Europeană disponibil la: <http://www.equineteurope.org/Intersectionaldiscrimination-in-EU-gender-equality-and-nondiscrimination-law>

Definiția discriminării structurale se recomandă pentru a oferi posibilitatea constatării acesteia de către CPPEDAE, având în vedere diferitele măsuri ce urmează a fi luate în cazul discriminării structurale comparativ cu discriminarea într-un caz individual.

Definiția distinctă a cerințelor ocupaționale determinante a fost introdusă în completarea definiției discriminării spre clarificare a excepției.

Respectarea acestei norme este necesară din mai multe motive dintre care menționăm două. În primul rând trebuie să avem în vedere că relațiile sociale sunt extraordinar de complexe și la momentul adoptării actului normativ este imposibil să se poată determina cu o precizie absolută toate circumstanțele raporturilor juridice reglementate. Din această cauză nici într-un sistem de drept nu s-a impus conceptul că normele ar trebui să reglementeze exhaustiv toate circumstanțele unui raport juridic. În al doilea rând trebuie să ținem cont de faptul că norma de drept trebuie să fie formulată astfel încât aceasta să fie aplicabilă nu doar relațiilor sociale existente la momentul adoptării actului normativ dar și relațiilor sociale viitoare. Definirea noțiunilor atrage în mod inevitabil rigiditatea actelor normative și face imposibilă aplicarea acestora pentru reglementarea raporturilor juridice noi. În consecință, în unele situații prin proiecte de modificare a actelor normative, autorii acestora recurg periodic la modificarea noțiunilor deja definite, precum și la completarea acestora cu unele noțiuni noi, în unele cazuri modificând aceeași noțiune de mai multe ori.

Adițional, precizăm că, directivele Uniunii Europene nu impun statelor obligația de a prelua sau de a utiliza terminologia stabilită în aceste directive, ci doar de a ține cont de cerințele reglementărilor care se conțin în astfel de instrumente, iar lista lungă de definiții în actele internaționale se datorează faptului că, în diferite țări noțiunile au sens diferit.

Prin semnarea Acordului de asociere UE-Moldova (iunie 2014), ratificarea și intrarea în vigoare la 1 iulie 2016, Republica Moldova s-a angajat în armonizarea legislației naționale la legislația UE în domeniul ocupării forței de muncă, politicii sociale și egalității de șanse. Cadru legal național recent a fost modificat, fiind adoptată legea Nr.107 din 21.04.22 care a introdus în Codul Muncii prevederi drept măsuri de asigurare a transparenței salariale, inclusiv au fost definite noțiunile de plată egală, muncă egală și muncă de valoare egală. Astfel, a intervenit necesitatea de a armoniza și unifica legislația cu introducerea acestor noțiuni și în Legea 121/2012. Motivația introducerii acestei noțiuni ține de definirea noțiunii de „ordin de a discrimina” menționat în Directivele europene privind nediscriminarea. Articolul 2 alineatul (4) din Directiva de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă; articolul 4 alineatul (1) din Directiva de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii; articolul 2 alineatul (2) litera (b) din Directiva privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformată); articolul 2 alineatul (4) din Directiva privind egalitatea de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică. Deși o noțiune expresă nu este în aceste izvoare de drept, putem deduce noțiunea prin aplicarea jurisprudenței instanțelor în această materie. Totodată este necesar a fi completat și Codul contravențional cu o nouă componentă de contravenție și anume „ordinul de a discrimina” care să fie atribuit în competență Consiliului pentru a fi examinat. Necesitatea completării Codului contravențional ține de aplicabilitatea eficientă a prevederilor legale, precum și de necesitatea de a sancționa în mod corespunzător comportamentele interzise.

Privitor la stabilirea unei noi definiții pentru noțiunea de „hărțuire sexuală” în temeiul art. 54 alin. (1) lit. d) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, potrivit căruia, aceleași noțiuni se exprimă prin aceiași termeni, propunem renunțarea la definirea noțiunii date, or textul acesteia este destul de clar și previzibil care reiese din art. 173 Codul penal. Acest raționament intervine și în contextul în care caracterul hărțuirii sexuale este același indiferent dacă noțiunea dată este utilizată de Codul penal, o lege specială, sau Codul muncii la art. 1. Mai mult, existența unor definiții multiple pentru unul și același concept poate crea dificultăți în aplicare, or spre exemplu în cadrul Proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie), Ministerul Justiției propune redefinirea infracțiunii de la art. 173 Cod penal. Potrivit proiectului de lege, prin infracțiunea de hărțuire sexuală se înțelege *fapta de pretindere prin comportament fizic, verbal sau nonverbal unui act sexual sau a unei alte acțiuni cu caracter sexual dacă prin aceasta se creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare pentru victimă, săvârșită prin profitarea de starea de dependență a victimei sau prin amenințare, cu condiția că fapta nu întrunește elementele violului sau ale acțiunilor violente cu caracter*

<p><i>sexual neconsimțite. Propunerea înaintată în vederea includerii noțiunilor de muncă egală, muncă de aceeași valoare, plată egală nu ține de acest proiect de lege.</i></p>		
<p>Nu se acceptă Vezi argumentele de la pct. 18 din tabel și pct.61 din tabel.</p>	<p>Excluderea propunerii de modificare a lit.a) articolul 4. La art. 4 din Legea nr. 121/2012 considerăm relevant excluderea propunerii de modificare a literei a). Totodată, recomandăm revederea posibilității de a abroga art. 176 Cod penal, pe motiv că este practic inaplicabil. Cele mai multe cazuri de discriminare se examinează la Consiliu și în instanță, iar din cauza complexității întrunirii elementelor infracțiunii descrise la art. 176 Cod penal, el devine complicat de invocat precum și de demonstrat, ceea ce îl face inutil în raport cu victima discriminării.</p>	<p>91.</p>
<p>Se acceptă parțial Art. 11 alin. (11) a fost modificat. Suplimentar vezi argumentele de la pct. 20 din tabel.</p>	<p>Articolul 11 alin. (11) excluderea sintagmei „activează cel puțin 16 ore pe săptămână”. La art. 11 alin (12) se propune după cuvintele „pentru fiecare ședință” completarea cu cuvintele „și activitate de instruire”. Completarea art.11 cu alin.(12¹) după cum urmează: „(12¹) În activitatea sa, Președintele poate fi asistat de personal încadrat în propriul cabinet, conform prevederilor Legii nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică.” Membrii Consiliului sunt numiți de către Parlament și conform art.11 Legii 121/2012 nu activează permanent și sunt remunerați per ședință cu o indemnizație de 10 la sută din salariul mediu pe economie. Introducerea obligativității de a activa cel puțin 19 ore pe săptămână nu este justificată și nici nu se face posibilă reieșind din specificul activității membrilor. Propunerea nu este justificată și expune riscului independența acestora. Aceste modificări sunt necesare pentru a remunera activitatea membrilor nepermanenți în realizarea atribuției prevăzute de art. 12 alin. (1) lit. g) a Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității. Activități de instruire desfășurate de Consiliu sunt prevăzute în diferite programe de politici (PNADO, Programul privind implementarea</p>	<p>92.</p>

		<p>Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova, Programul de combatere a traficului de ființe umane în Republica Moldova, Programul național de susținere a populației de etnie romă în Republica Moldova, etc.) Mandatul vast al Consiliului în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și promovării oportunităților egale determină necesitatea instituirii unui cabinet al președintelui Consiliului.</p>	
	<p>93.</p>	<p>Completează Art.12 (1) după cum urmează: b¹) sesizează Curtea Constituțională în cazul identificării unor prevederi legislative discriminatorii;</p> <p>e) colectează informații despre dimensiunile, starea și tendințele fenomenului discriminării la nivel național, investighează și elaborează studii și rapoarte;</p> <p>e¹) Pentru a-și exercita funcțiile, inclusiv în afara examinării unui caz specific, membrii Consiliului beneficiază de dreptul de acces liber în încăperile și pe teritoriul autorităților administrației publice, agenților economici, cu excepția încăperilor de locuit ale persoanelor fizice, și, în baza unor cereri scrise, pot lua cunoștință de documentele necesare.</p> <p>e²) Organele afacerilor interne sînt obligate să acorde ajutor Consiliului în exercițiul funcțiilor, asigurîndu-le acces la informația necesară exercitării funcțiilor puse în sarcina lor.</p> <p>e³) Agenții economici, conducătorii lor, autoritățile administrației publice, factorii lor de decizie sînt obligați să prezinte Consiliului, la cererea acestuia, documentele necesare, explicații scrise și verbale, altă informație pentru exercitarea funcțiilor sale, să creeze condițiile necesare exercitării funcțiilor de către membrii Consiliului</p> <p>e⁴) Datele obținute de către Consiliu, în exercitarea atribuțiilor, sînt secrete și nu pot fi divulgate.</p> <p>k) constată și sancționează contravențiile cu elemente discriminatorii în conformitate cu prevederile Codului contravențional;</p> <p>Este recomandată introducerea punctului i b¹) pentru a permite Consiliului să solicite controlul de</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 10 din tabel.</p>

constituționalitate în cazurile în care constată că anumite prevederi legislative sunt discriminatorii. Fără o asemenea atribuție, Consiliul nu va putea efectiv să-și exercite mandatul, constatând prevederi legislative care ridică probleme de constituționalitate dar 12 3 Pentru detalii cu privire la aceste aspecte a se vedea studiul „Analiza compatibilității legislației din Republica Moldova cu standardele europene în domeniul egalității și nediscriminării”, CRJM și ECPL, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/07/CRJM-Studiu-Compat-legislatie-MD-EU-2015-07-1.pdf>, pag. 159-160. file:///C:/My%20files/FEE/CRJM-Analiza-CPPEDAE-2020-10.pdf neavând o cale legală pentru a acționa în acea privință. Această atribuție este în special importantă pentru a oferi Consiliului competențe legale suficiente de a combate discriminarea structurală. Fără o asemenea atribuție, va rămâne riscul perpetuării unei practici contestabile a Consiliului și anume examinarea compatibilității legislației naționale cu principiul egalității și nediscriminării prin intermediul examinării plângerilor individuale. În asemenea situații, Consiliul stabilește prin decizie că o anumită normă nu este conformă principiului respectiv și recomandă autorității emitente să modifice norma legislativă. O atare abordare nu este recomandabilă deoarece nu oferă nici victimei un remediu efectiv, nici autorității vizate nu-i poate fi impusă o recomandare de modificare a legislației în condițiile în care unica autoritate cu dreptul de a examina constituționalitatea legislației este Curtea Constituțională. Din aceste considerente, recomandăm insistent atribuirea Consiliului a competenței de a sesiza Curtea Constituțională în cazurile în care prevederile legislației ridică probleme de compatibilitate cu principiul egalității și nediscriminării

Asigurarea dreptului la plată egală pentru femei și bărbați poate întâmpina dificultăți în practică. Legislația relevantă a UE, dar și legislația națională interzic discriminarea directă și indirectă bazată pe sex la remunerare. Cu toate acestea, punerea în aplicare a acestor obligații este bazată pe strategia

„drepturilor individuale”. Legislația și practica judiciară în materie de discriminare oferă un oarecare sprijin angajatului în formularea unei plângeri în care se invocă discriminarea salarială prin inversarea sarcinii probei atunci când angajatul poate demonstra că dânsul are o remunerație mai mică comparativ cu un angajat de alt sex, care exercită muncă egală sau muncă de valoare egală în aceeași companie sau serviciu. Totuși, pentru a identifica un comparator relevant trebuie să aibă acces la informația privind remunerația colegilor de muncă și la informația privind comparabilitatea muncii prestate de un anumit coleg. În realitatea cotidiană de muncă această informație este greu de găsit.

Din perspectiva politicilor publice, se impune o intervenție comprehensivă, autoritățile urmând să abordeze atât cauzele structurale ale pieței muncii, cât și cele atribuite angajatorilor. Aici ne referim la modificarea a cadrului legal relevant pentru principiul muncii egale și muncii de valoare egală și pentru asigurarea transparenței salariale. Se recomandă completarea mandatului Consiliului în ceea ce privește constatarea și sancționarea contravențiilor pentru a asigura eficacitatea mecanismului de aplicare a legii. Lipsa unei atribuții clare a Consiliului în ceea ce privește sancționarea discriminării după contestarea acesteia duce la erodarea imaginii publice a instituției și la limitarea mandatului și a intervenției eficiente a Consiliului. Această recomandare se bazează în primul rând pe necesitatea acordării unui remediu efectiv victimelor discriminării. Competența actuală a Consiliului cu privire la examinarea plângerilor individuale este prea restrânsă, iar mecanismul prevăzut de legislator nu oferă victimei discriminării un remediu efectiv prin intermediul Consiliului. Și anume, Consiliul poate examina plângeri individuale, dar nu poate aplica sancțiuni. Consiliul are doar două opțiuni: fie constată faptul discriminării și formulează recomandări, fie constată faptul discriminării și o încadrează drept contravenție, pentru confirmarea căreia urmează să meargă în instanța de judecată ca agent constator, cu sau fără formularea

recomandărilor. Dacă victima dorește să obțină o sancționare a persoanei vinovate, aceasta trebuie să se adreseze Consiliului care este agentul constatator pentru fapte contravenționale de discriminare și care urmează să trimită cauza în instanța de judecată pentru aplicarea sancțiunii. În cazul în care victima faptei de discriminare vrea să obțină constatarea faptei de discriminare și sancțiune contravențională și daune morale, aceasta trebuie să depună atât cerere la Consiliu, cât și în instanța de judecată. Legislația nu prevede nici ordinea, nici impactul unei hotărâri/proceduri asupra alteia. Iar victima discriminării este pusă în fața unui mecanism greoi și complicat, greu accesibil unor persoane care nu beneficiază de reprezentare juridică. 14 Cât privește sancțiunile contravenționale, practica Consiliului de până acum arată că acesta și-a redus practica de constatare a contravențiilor din cauza incoerenței legislației cu privire la modalitatea de examinare de către instanțe a deciziilor Consiliului în cazul întocmirii proceselor verbale de constatare a faptei de discriminare. Spre exemplu, între 2013 și 2016, Consiliul a întocmit 32 de procese-verbale, dintre care doar 2 au fost menținute de instanțele de judecată, restul fiind anulate în special din motive de procedură. Chiar și în acele cazuri sancțiunile contravenționale (amenda) nu au fost aplicate din cauza expirării termenului de prescripție. Instanțele de judecată tratează deciziile Consiliului, adoptate conform Legii speciale (nr. 121 și 298) strict din perspectiva cerințelor cu privire la procesele-verbale de constatare a contravențiilor, prevăzute de Codul Contravențional. Nici ultimul, nici legile 121 și 298 nu prevăd expres aplicabilitatea procedurii speciale. În lipsa acestor prevederi, instanțele nu pot confirma procesele-verbale pe fapte de discriminare, iar Consiliul nu se poate conforma cerințelor din Codul Contravențional. Stabilirea competenței de sancționare la Consiliu, cu posibilitatea contestării deciziei acestuia în instanțele de judecată, ar clarifica cadrul legal și oferi victimelor un remediu efectiv. Un alt argument pentru

		<p>atribuirea funcției de examinare și sancționare în cazurile de discriminare Consiliului ține de însăși raționamentul creării acestuia și volumul mare de lucru al judecătorilor. Consiliul are o procedură mai simplă de depunere și examinare a plângerilor de discriminare decât instanțele. Acest lucru este esențial pentru a oferi victimelor de discriminare o șansă reală de a adresa plângeri, cu respectarea în același timp a garanțiilor de contradictorialitate și independență pe durata procedurii. Instanțele de judecată ar examina doar contestațiile depuse cu privire la deciziile Consiliului. Nu în ultimul rând, acquis-ul comunitar solicită stabilirea unor mecanisme de sancționare efective, proporționale și disuasive în cazurile de discriminare. A se vedea paragraful 64 din hotărârea C-81/12 a Curții de Justiție a Uniunii Europene care specifică: „În orice caz, o sancțiune pur simbolică nu poate fi considerată compatibilă cu punerea corectă și eficientă în aplicare a Directivei 2000/78.” Această cerință nu este asigurată de cadrul actual legislativ și nici de proiectul de lege în forma curentă.</p>	
	<p>94.</p>	<p>Modificarea art. 13 alin. (1), (1¹), (2) și (3) după cum urmează: (1) de substituit cuvintele „Consiliu din oficiu” cu cuvintele „membrii Consiliului” (1¹) Plângerea se depune în nume propriu, în interesul altei persoane doar cu acordul acesteia. Plângerea poate fi depusă și în interesul unui grup de persoane sau al unei comunități. Plângerea se depune personal ori prin reprezentant. din alin (2) a exclude sintagma ”și datele de identificare ale persoanei despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie”. alin.(3)excluderea sintagmei „sau trebuia” Modificarea alin. (1) este motivată prin faptul că în conformitate cu pct. 15 din Regulamentul de activitate a Consiliului, adoptat prin Legea nr. 298/2012, în atribuțiile membrilor Consiliului este pusă sesizarea despre existența faptei de discriminare. Pentru a asigura interpretarea corectă în baza căreia o asociațiile, sindicatele pot depune plîngerile fie în numele</p>	<p>Se acceptă parțial Modificările propuse au fost incluse în proiect. Articolul 13 va avea următorul cuprins: „(1) Constatarea existenței sau inexistenței faptei de discriminare se inițiază de membrii Consiliului din oficiu, la cererea victimei, inclusiv la cererea sindicatelor, asociațiilor obștești, precum și altor persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și care reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia se invocă comiterea faptei discriminatorii. (2) Plângerea trebuie să conțină o descriere a încălcării dreptului persoanei, momentul în care a avut loc această încălcare, faptele și eventualele dovezi care permit prezumția existenței unui fapt de discriminare, numele și adresa persoanei care o depune, precum și</p>

	<p>victimei cu aprobarea acesteia, fie în nume propriu, fără o aprobare prealabilă a unei victime identificate atunci când discriminarea vizează o comunitate.</p> <p>Recomandăm renunțarea la propunerea de includere ca element obligatoriu în conținutul petiției a ”datelor de identificare ale persoanei despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie” deoarece o astfel de condiție ar genera o sarcină imposibil de îndeplinit de victimă. Victimele discriminării nu sunt nici servicii de evidența populației, nici operatori de date cu caracter privat pentru a putea identifica și utiliza datele de identificare ale presupusului făptuitor. Instituțiile statului nici nu ar avea un temei juridic pentru a oferi sau completa astfel de date la solicitarea unei persoane fizice. Consiliul însă se află în o poziție privilegiată și în exercitarea mandatului său pro-activ de investigare, poate solicita, obține și utiliza astfel de date personale.</p> <p>Propunerea de modificare a art. 13 la alin. (3) este necesară această sintagmă deoarece creează situații care nu pot fi demonstrate factual și pun eventuala victimă a discriminării în imposibilitatea de a institui prezumția discriminării.</p>	<p>datele care permit identificare persoanei despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie.</p> <p>(3) Plângerea poate fi depusă la Consiliu în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care a aflat sau trebuia să cunoască despre săvârșirea ei. În cazul unei fapte continue sau prelungite termenul curge de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni.</p> <p>(4) Depunerea plîngerii în adresa Consiliului nu constituie o procedură prealabilă obligatorie pentru adresarea în instanța de judecată. Examinarea concomitentă de către Consiliu și instanța de judecată a unui litigiu între aceleași părți, cu privire la același obiect și pe aceleași temeuri are drept efect încetarea procedurii de examinare a plîngerii de către Consiliu. ”</p> <p>Din dispoziția alin. (1) nu reiese că depunerea cererilor către Consiliu de către asociațiile de sindicate nu presupune existența unor cereri scrise din partea victimei.</p> <p>În partea ce ține de începutul curgerii termenului de prescripție pentru depunerea unei plângeri, considerăm că textul „a aflat sau trebuia să cunoască” dă petiționarului alternativă în justificarea momentului depunerii plîngerii. Mai mult legislația utilizează aceleași sintagme în determinarea curgerii termenului de prescripție. A se vedea art. 395 alin. (1) din Codul civil.</p>
<p>95.</p>	<p>A completa art.20 cu alin. (3) după cum urmează:</p> <p>(1) Depunerea plîngerii la consiliu și contestarea deciziei Consiliului în instanța de contencios administrativ suspendă termenul de prescripție prevăzut la alin (1).</p> <p>Necesitatea introducerii prevederii privind suspendarea termenului de prescripției pentru înaintarea acțiunii în instanță de judecată vine odată cu existența cazurile de</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Cadrul normative național nu admite întreruperea sau suspendarea termenului de prescripție de orice fel, indiferent de procedură, civilă, penală, contravențională sau administrativă.</p>

		<p>aplicare a terenului de un an și pentru acțiunile de încasare a prejudiciului moral și material cauzat prin actul de discriminare constata prin Decizia Consiliului de egalitate. În cauza petiționarilor AAA și GBO instanța de fond a respins cererea de încasare a prejudiciului moral ca fiind tardivă. Instanța a considerat cererea ca fiind tardivă calculând termenul de un an din momentul comiterii faptei de discriminare pînă la data înregistrării acțiunii ce compensează a prejudiciului, ignorând perioada de examinare de către instanțe a contestației asupra deciziei Consiliului. În lipsa unei prevederi privind suspendarea termenului de prescripție se lasă spațiu pentru aplicarea termenului general de un an și pentru acțiunile în instanță de reparare a prejudiciului prevăzute de art. 18 alin.(1) lit.d). Înstituirea termenului de un an pentru înaintarea acțiunii de încasare a prejudiciului cauzat constituie tratament diferențiat față de victimele discriminării în comparație cu alte categorii de victime în realizarea dreptului la recuperarea prejudiciului, unde ultimelor li se acordă o perioadă de 3 ani pentru înaintarea acțiunii (art.391 Cod Civil)</p>	<p>Depunerea unei cereri de intentare a reparării prejudiciului material și moral se încadrează în termenul de prescripție general de 3 ani potrivit art. 391 și 2038 din Codul civil. <i>Dacă legea nu prevede astfel, acțiunea în reparare a prejudiciului se prescrie în termen de 3 ani începînd cu momentul în care persoana vătămată a cunoscut sau trebuia să cunoască existența prejudiciului și persoana obligată să-l repare.</i></p>
	<p>96.</p>	<p>Pct.4 a fi completat cu o nouă noțiune după cum urmează: „plângere – orice act de sesizare cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare, inclusiv nota de autosesizare.” Capitolul IV Secțiunea a 5-a Examinarea plângerilor și autosesizărilor este destinat procesului de examinare atât a plângerilor, cât și a notelor de autosesizare, dar pe tot parcursul acesteia, de exemplu la pct. 51, 50, 54, 61 ș.a. este utilizat doar cuvântul „plângere”, creînd o situație incertă referitor la procesul de examinare a notei de autosesizare. Pentru a înlătura aceste neclarități propunem introducerea noțiunii de „plângere” la punctul 4 din Regulament. d') poate delega exercitarea atribuțiilor sale, cu excepția celor menționate la lit. e) și g), unui membru al Consiliului sau secretarului general, cu acordul acestora; Atribuțiile Președintelui Consiliului sunt expres stabilite de lege. Președintele Consiliului comparativ cu membrii acestuia are statut juridic diferit acordat în virtutea</p>	<p>Se acceptă Modificările au fost introduse în proiect.</p>

		<p>atribuțiilor pe care pe îndeplinește. Atribuțiile Membrilor Consiliului sunt prevăzute de lege și stabilite în corespundere cu statutul lor lipsit de permanență și remunerare per ședință.</p> <p>Pct. 10 a completa aditional cu încă o frază după cum urmează „la solicitarea părților sau din inițiativă Consiliul, audierile pot fi desfășurate și prin mijloace de comunicare la distanță care să întrunească condițiile tehnice necesare pentru identificare a participanților. Audierile pot fi înregistrate audio și/sau video de Consiliul.”</p> <p>Perioada pandemică a demonstrat eficiența utilizării mijloacelor de comunicare la distanță, prin urmare ar fi rezonabil de introdus această posibilitate pentru situațiile în care una din părți sau membru nu se poate prezenta fizic la audieri.</p> <p>Excluderea punctelor 13 și 14.</p> <p>Se recomandă excluderea punctelor 13 și 14 din Regulamentul de activitate a Consiliului aprobat prin Legea nr. 298/2021, precum și modificările propuse la aceste puncte ce se regăsesc în proiectul de act normativ, dat fiind faptul că Consiliul nu are o astfel de subdiviziune. Totodată este de menționat că garanțiile acordate părților la punctul 14 lit. c) și f) sunt incluse în modificarea propusă la pct. 54 din Regulament și, respectiv, la art. 15 alin. (5) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității</p>	
	97.	<p>Pct.21 de modificat după cum urmează:</p> <p>lit. a) excluderea sintagmei „potrivit tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”.</p> <p>Acest text limitează nejustificat standardele de nediscriminare aplicabile în țară. Or, semnând Acordul de Asociere la UE, statul și-a asumat responsabilitatea de a armoniza legislația națională la cea europeană, iar aceasta din urmă nu cuprinde doar tratatele internaționale, dar și un șir de alte directive și acte regulatorii.</p> <p>Este recomandată introducerea punctului b¹⁾ pentru a permite Consiliului să solicite controlul de constituționalitate în cazurile în care constată că anumite prevederi legislative sunt discriminatorii. Fără o asemenea</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 32 din tabel.</p>

	<p>atribuție, Consiliul nu va putea efectiv să-și exercite mandatul, constatând prevederi legislative care ridică probleme de constituționalitate dar 12.3 Pentru detalii cu privire la aceste aspecte a se vedea studiul „Analiza compatibilității legislației din Republica Moldova cu standardele europene în domeniul egalității și nediscriminării”, CRJM și ECPI, disponibil la http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/07/CRJM-Studiu-Compat-legislative-MD-EU-2015-07-1.pdf, pag. 159-160. file:///C:/My%20files/FEE/CRJM-Analiza-CPPEADAE-2020-10.pdfneavând o cale legală pentru a acționa în acea privință. Această atribuție este în special importantă pentru a oferi Consiliului competențe legale suficiente de a combate discriminarea structurală. Fără o asemenea atribuție, va rămâne riscul perpetuării unei practici contestabile a Consiliului și anume examinarea compatibilității legislației naționale cu principiul egalității și nediscriminării prin intermediul examinării plângerilor individuale. În asemenea situații, Consiliul stabilește prin decizie că o anumită normă nu este conformă principiului respectiv și recomandă autorității emitente să modifice norma legislativă. O atare abordare nu este recomandabilă deoarece nu oferă nici victimei un remediu efectiv, nici autorității vizate nu-i poate fi impusă o recomandare de modificare a legislației în condițiile în care unica autoritate cu dreptul de a examina constituționalitatea legislației este Curtea Constituțională. Din aceste considerente, recomandăm insistent atribuirea Consiliului a competenței de a sesiza Curtea Constituțională în cazurile în care prevederile legislației ridică probleme de compatibilitate cu principiul egalității și nediscriminării.</p> <p>b') sesizează Curtea Constituțională în cazul identificării unor prevederi legislative discriminatorii;</p>	
	<p>98.</p>	<p>Păstrarea pct.24</p> <p>Membrul Consiliului care are o opinie proprie asupra inițiativei de modificare a legislației semnează și prezintă</p>
		<p>Se acceptă</p> <p>Abrogarea pct. 24 a fost exclusă din proiect.</p>

	<p>avizul consultativ în nume propriu. Nota informativă nu conține justificarea necesității abrogării acestui punct. Deși Consiliul este un organ colegial, acesta este format din experți notorii în domenii care nu este exclus că ar putea avea poziții și opinii proprii diferite de poziția majorității în anumite cazuri. Expunerea dezacordului cu majoritatea este un drept recunoscut în diverse organe colegiale, inclusiv colegiile formate în instanțele de judecată inclusiv CtEDO (art.Art. 74¹ Regulamentul CtEDO).</p>	
<p>99.</p>	<p>A modifica pct.32 lit d) după cum urmează: d) constată și sancționează contravențiile în conformitate cu prevederile Codului contravențional;</p> <p>Pentru a recunoaște rolul Consiliului în constatarea și sancționarea discriminării. Reamintim că în hotărârea Curții de Justiție a UEC- 81/12 ACCEPT c. CNCD, Curtea a subliniat că simpla constatare a discriminării, constituie un remediu simbolic care nu este în sine un remediu adecvat, disuasiv și proporțional pentru cazurile de discriminare.</p>	<p>Se acceptă partial</p> <p>Modificarea a fost inserată în proiect.</p>
<p>100.</p>	<p>Abrogarea pct. 33. Odată cu acordarea Consiliului competențe de examinare a proceselor-verbale întocmite și aplicarea sancțiunilor decade necesitatea de remite procesele-verbale instanței de judecată. Se propune completarea pct. 49¹ cu următorul conținut:</p> <p>49¹ „În caz de înregistrare la Consiliu a mai multor plângeri ce au același obiect, acestea pot fi conexe într-un singur dosar, iar termenul de examinare a acestuia urmează a fi calculat de la data conexării.”</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Procesele-verbale emise la constatarea contravenției doar la art. 71² din Codul contravențional nu se vor transmite în instanță, pentru că sancțiunile vor fi aplicate de către Consiliu, în cazul celorlalte contravenții acest lucru nu este valabil.</p>
<p>101.</p>	<p>Expunerea pct. 58 din Regulament în următoarea redacție:</p> <p>58. „În procesul de examinare a plângerii părțile au dreptul de a fi asistate de un avocat, avocat stagiar, precum și de un reprezentant.” Această modificare este dictată de faptul că grupurile ce se adresează la Consiliu fac parte din cele vulnerabile, iar impunerea condiției limitative de a fi reprezentat de un avocat, avocat stagiar sau reprezentant desemnat în condițiile art. 75 alin. (1¹) Cod de procedură civilă, vor impune costuri suplimentare pentru părți și va limita posibilitățile lor de a se adresa la Consiliu.</p>	<p>Se acceptă partial</p> <p>Modificarea a fost introdusă în proiect.</p>
<p>102.</p>	<p>Modificarea pct. 65 după cum urmează:</p>	<p>Precizare</p>

	<p>65. Decizia este un act oficial și produce efecte juridice de la data comunicării ei. Decizia Consiliului poate fi contestată de persoana care se consideră vătămată în drepturi nemijlocit în instanța de contencios administrativ, fără respectarea procedurii prealabile. Decizia rămasă definitivă este un act oficial, executoriu pentru subiecții vizajați.”</p>	<p>Propunerea de modificare a pct. 65 este inclusă în cadrul proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (executarea cadrului conex Codului administrativ) elaborat de Ministerul Justiției și înregistrat în Parlament cu nr. 168 din 5 mai 2022. Proiectul de lege a fost adoptat în prima lectură. Proiectul de lege este disponibil aici.</p>
<p>103.</p>	<p>Prezenta modificare va permite Consiliului să solicite controlul de constituționalitate în fața Curții Constituționale în cazurile în care constată că anumite prevederi legislative sunt discriminatorii. Fără o asemenea atribuție, Consiliul nu va putea efectiv să-și exercite mandatul, constatând prevederi legislative care ridică probleme de constituționalitate dar pentru detalii cu privire la aceste aspecte a se vedea studiul „Analiza compatibilității legislației din Republica Moldova cu standardele europene în domeniul egalității și nediscriminării”, CRJM și ECPI, disponibil la http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/07/CRJM-Studiu-Compat-legislatie-MD-EU-2015-07-1.pdf, pag. 159-160. file:///C:/My%20files/FEE/CRJM-Analiza-CPPEADAE-2020-10.pdfneavând o cale legală pentru a acționa în ceea ce privește. Această atribuție este în special importantă pentru a oferi Consiliului competențe legale suficiente de a combate discriminarea structurală. Fără o asemenea atribuție, va rămâne riscul perpetuării unei practici contestabile a Consiliului și anume examinarea compatibilității legislației naționale cu principiul egalității și nediscriminării prin intermediul examinării plângerilor individuale. În asemenea situații, Consiliul stabilește prin decizie că o anumită normă nu este conformă principiului respectiv și recomandă autorității emitente să modifice norma legislativă. O atare abordare nu este recomandabilă deoarece nu oferă nici victimei un remediu efectiv, nici autorității vizate nu-i poate fi impusă o recomandare de modificare a legislației în condițiile în care unica autoritate cu dreptul de a examina constituționalitatea legislației este</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Vezi argumentele de la pct. 10 din tabel.</p>

		Curtea Constituțională.3 Din aceste considerente, recomandăm insistent atribuirea Consiliului a competenței de a sesiza Curtea Constituțională în cazurile în care prevederile legislației ridică probleme de compatibilitate cu principiul egalității și nediscriminării.	
Ministerul Educației și Cercetării	104.	Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
Ministerul Afacerilor Interne	105.	Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
Ministerul Culturii	106.	Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
Ministerul Sănătății	107.	Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	108.	Lipsă de obiecții și/sau propuneri	
Constatarele Raportului de expertiză anticorupție nr. EL022/8033 din 20 iunie 2022			
Centrul Național Anticorupție	109.	<p>Astfel, cu referire la utilizarea în art.15 alin.(3/2) din proiect a expresiei „persoanele interesate pot depune opinii juridice” în contextul proiectului posedă potențial coruptibil, dat fiind faptul că nu determină cu certitudine persoanele implicate cu dreptul de a depune opinii juridice privind faptele care formează obiectul plîngerii, fapt care, la aplicare, va admite interpretări abuzive în acest sens. Lipsa unor reglementări clare privind subiectul la care se referă prevederea, riscă ca opiniile juridice să fie depuse de persoane care nu dispun de cunoștințe necesare cu referire la obiectul plîngerii, fără studii juridice, ceea ce în consecință va determina aprecierea eronată de către Consiliu a faptelor expuse în plîngere.</p> <p>Un alt aspect, în proiect se constată lipsa unor prevederi clare privind măsurile întreprinse de către Consiliu pentru egalitate în cazul în care nu sunt prezentate în termenul prevăzut de lege informații relevante solicitate pentru examinarea plîngerilor, ignorarea intenționată și neexecutarea recomandărilor emise.</p> <p>Art.3 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, stabilește că la elaborarea unui act normativ se respectă următoarele principii: „[...] d) oportunitatea, coerența, consecutivitatea, stabilitatea și predictibilitatea normelor</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 15 alin. (3²) va avea următorul cuprins: „(3²) În cadrul examinării plîngerii la cererea participanților la proces sau din oficiu, persoanele interesate competente în domeniul drepturilor omului pot depune opinii juridice, potrivit funcției privind faptele care formează obiectul plîngerii, în vederea apărării drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei.”;</p> <p>În cazul neprezentării informațiilor către Consiliu, potrivit art. 71² al Codului contravențional, acest lucru va fi catalogat ca fiind o faptă contravențională, iar dosarul contravențional se va remite instanței de judecată pentru examinare.</p>

	<p>juridice; e) asigurarea transparenței, publicității și accesibilității”.</p> <p>În acest sens, Curtea Constituțională menționează că: „dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale”, consacrat în art.23 alin.(2) din Constituție, implică adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare.”</p> <p>Prin Hotărârea nr.26 din 23.11.2010, Curtea a statuat că „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție [...]”.</p> <p>Or, lipsa procedurilor administrative care să asigure realizarea eficientă a normei date, va duce la lipsa responsabilităților membrilor Consiliului, iar ca rezultat la lezarea intereselor persoanelor cărora li s- a prejudiciat un drept.</p> <p>Recomandări:</p> <p>Se recomandă concretizarea persoanelor care pot depune opinii juridice privind faptele care formează obiectul plîngerii și de ce astfel de opinii nu pot fi depuse.</p> <p>La fel, se recomandă completarea proiectului cu norme privind măsurile întreprinse de către Consiliul pentru egalitate în cazul în care persoanele vizate într-o solicitare a Consiliului nu se conformează cerințelor legale.</p>	
	<p>Obiecții:</p> <p>Norma analizată este formulată de o manieră discreționară, nefiind stabilit termenul concret de informare a Parlamentului despre rezultatele obținute, ceea ce va determina interpretări abuzive din partea Consiliului pentru egalitate de a aprecia și stabili în fiecare caz separat termene</p>	<p>110.</p>
	<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 27 va avea următorul cuprins:</p> <p>„27. Rapoartele tematice au ca obiect orice criteriu de discriminare raportat la orice sferă a vieții: politică, economică, socială, culturală.</p> <p>Consiliul prezintă public rapoartele tematice</p>	

		<p>care fi sunt convenabile, atât pentru propriile acțiuni, cât și pentru acțiunile persoanelor interesate.</p> <p>Totodată, norma nu stabilește clar categoria de autorități „alte autorități” căroră Consiliul este obligat să le transmită rapoartele tematice. Omitiunea dată diminuează previzibilitatea și claritatea normei.</p> <p>Recomandări:</p> <p>Se recomandă stabilirea unui termen concret de informare a Parlamentului privind rapoartele tematice precum și categoria autorităților căroră Consiliul pentru egalitate va fi obligat să le transmită.</p>	<p>privind fenomenul discriminării. Acestea se publică pe pagina web-oficială a Consiliului și se transmit pentru informare și examinare autorităților publice.”</p>
--	--	--	--

Ministru

Sergiu LITVINENCO